

WYTYCZNE DLA BENEFICJENTÓW

*europejskich funduszy
strukturalnych i inwestycyjnych
oraz innych instrumentów UE
związanych z tymi funduszami*

W serwisie Europe Direct można znaleźć odpowiedzi
na pytania dotyczące Unii Europejskiej.

Bezpłatny numer telefonu (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Niektórzy operatorzy telefonii komórkowej nie udostępniają połączeń
z numerami 00 800 lub pobierają za nie opłaty.

Więcej informacji na temat Unii Europejskiej można znaleźć w Internecie
(http://europa.eu/index_pl.htm).

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2014

Zdjęcia: strona 12: ©Fifteen Cornwall Apprenticeship Programme; strony 23, 27, 29, 32, 35, 37,
41, 44, 47, 50, 51: © Shutterstock

© Unia Europejska, 2014

Powielanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Printed in Belgium

WYTYCZNE DLA BENEFICJENTÓW

*europejskich funduszy
strukturalnych i inwestycyjnych
oraz innych instrumentów UE
związanych z tymi funduszami*

Preambuła

Wieloletnie ramy finansowe Unii Europejskiej (UE) na lata 2014–2020 umożliwiają wdrażanie od 1 stycznia 2014 r. nowej generacji programów wydatków UE.

[Rozporządzenie \(UE\) nr 1303/2013](#) ustanawia wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (**EFRR**), Europejskiego Funduszu Społecznego (**EFS**), Funduszu Spójności (**FS**), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (**EFRRROW**) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (**EFMR**). Fundusze te funkcjonują we wspólnych ramach określanych mianem „**europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne**”(EFSI). Wspomniane rozporządzenie zawiera także przepisy niezbędne do zapewnienia efektywności EFSI oraz ich koordynacji między sobą oraz z innymi instrumentami UE.

Artykuł 13 przedmiotowego rozporządzenia zachęca Komisję do przygotowania dla beneficjentów wytycznych dotyczących skutecznego pozyskiwania i korzystania ze środków finansowania z EFSI oraz wykorzystywania komplementarności tych funduszy względem innych instrumentów dostępnych w ramach odpowiednich polityk unijnych.

Termin „beneficjenci” obejmuje szeroką grupę odbiorców, od małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)¹ po duże przedsiębiorstwa oraz od organów publicznych po organizacje pozarządowe i organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Beneficjentami mogą być także uniwersytety, studenci, naukowcy, rolnicy i rybacy.

Potencjalne fundusze i procedury wnioskowania o ich przyznanie różnią się od siebie, podobnie jak sami beneficjenci. Szczegółowe wytyczne już istnieją i wszystkie Dyrekcje Generalne Komisji udostępniły online informacje dotyczące swojej pracy i instrumentów finansowania.

Niniejsze wytyczne dla beneficjentów z założenia nie zawierają wyczerpującej listy dostępnych funduszy unijnych. Są oparte na wspólnych ramach strategicznych (załącznik 1 do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013), które stanowią podstawę do lepszej koordynacji EFSI oraz innych instrumentów UE.

Dla każdego **celu tematycznego** określonego w rozporządzeniu w sprawie EFSI w wytycznych zamieszczono przegląd instrumentów uzupełniających dostępnych na szczeblu UE (wraz z określonymi szczegółowo źródłami informacji). Wytyczne zawierają również przykłady dobrych praktyk w zakresie łączenia różnych strumieni środków finansowania oraz opis odpowiednich organów i instytucji zaangażowanych w zarządzanie każdym takim instrumentem.

Łączy podane w niniejszym dokumencie prowadzą do najważniejszych i najbardziej przydatnych witryn i dokumentów, co ułatwi potencjalnym beneficjentom rozeznanie się w materiałach dostępnych w Internecie. Dostępna online lista kontrolna pomoże ponadto określić najważniejsze źródła finansowania.

¹ „Małe lub średnie przedsiębiorstwo (MŚP)” oznacza mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo zgodnie z definicją podaną w rozporządzeniu Komisji nr 2003/361/WE4, które:

- prowadzi działalność gospodarczą, niezależnie od jej formy prawnej;
- zatrudnia mniej niż 250 osób (wartość wyrażona w rocznych jednostkach pracy: „pułap zatrudnienia”);
- ma roczny obrót nieprzekraczający 50 mln EUR lub całkowity bilans roczny nieprzekraczający 43 mln EUR.

Spis treści

1. Wprowadzenie	6
2. Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (EFSI).....	8
2.1. Przegląd i zasady ogólne.....	8
2.2. Zakres EFSI	9
2.3. Należyte zarządzanie finansami	11
2.4. Osiągnięcie efektu synergii między EFSI	11
3. Inne fundusze unijne – przegląd.....	13
3.1. Horyzont 2020	13
3.2. Instrument „Łącząc Europę” (CEF – Connecting Europe Facility)	15
3.3. Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME – Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)	16
3.4. LIFE	17
3.5. Kreatywna Europa	18
3.6. Program na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (EaSI – Employment and Social Innovation)	18
3.7. Erasmus+	19
3.8. Trzeci unijny program działań w dziedzinie zdrowia	20
4. EFSI oraz inne instrumenty UE związane z poszczególnymi celami tematycznymi....	21
4.1. Cel tematyczny 1: wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	22
4.2. Cel tematyczny 2: zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT – Information and Communication Technologies)	26
4.3. Cel tematyczny 3: wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR).....	28
4.4. Cel tematyczny 4: wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.....	31
4.5. Cel tematyczny 5: promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	34
4.6. Cel tematyczny 6: zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.....	36
4.7. Cel tematyczny 7: promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.....	40
4.8. Cel tematyczny 8: promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	43
4.9. Cel tematyczny 9: promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.....	46
4.10. Cel tematyczny 10: inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	49
4.11. Cel tematyczny 11: wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej	50
5. Inne przydatne informacje	53
5.1. Lista kontrolna online dla beneficjentów	53
5.2. Dostęp do informacji o środkach finansowania z UE	53
5.3. Środki finansowania z UE i Karta praw podstawowych	53
6. Glosariusz.....	54

1. WPROWADZENIE

„Europa 2020” to realizowana przez Unię Europejską (UE) od 2010 r. dziesięcioletnia strategia na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

UE ma pięć [podstawowych celów](#), które chce osiągnąć do końca 2020 r.

Są to cele w dziedzinie:

- zatrudnienia;
- badań i rozwoju;
- klimatu i energii;
- edukacji;
- włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa.

Strategię „Europa 2020” wspiera siedem [„inicjatyw przewodnich”](#). Inicjatywy te pomagają UE i władzom krajowym zintensyfikować działania w obszarach, które wspierają realizację priorytetów strategii „Europa 2020” takich jak innowacje, gospodarka cyfrowa, zatrudnienie, młodzież, polityka przemysłowa, walka z ubóstwem i efektywne gospodarowanie zasobami.

Celem UE jest tworzenie większej liczby lepszych miejsc pracy. UE chce także doprowadzić do wykształcenia się społeczeństwa sprzyjającego włączeniu społecznemu. Cele te leżą u podstaw strategii [„Europa 2020”](#)² ukierunkowanej na zapewnienie na całym kontynencie inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Wspierając strategię „Europa 2020”, EFSI pomagają zmniejszać różnice w rozwoju poszczególnych regionów i wysp w UE. Aby maksymalnie zwiększyć skuteczność oddziaływania tych funduszy, w art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 zdefiniowano jedenaście celów tematycznych.

Do realizacji tych celów przyczyniają się też inne instrumenty UE, a państwa członkowskie są zachęcane do wykorzystywania wszystkich środków finansowania dostępnych na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

2 Śródkresowy przegląd strategii „Europa 2020” jest w toku; rozpoczyna się od konsultacji publicznej. Wyniki przeglądu będą dostępne w 2015 r. w witrynie strategii „Europa 2020”.

CELE TEMATYCZNE

1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji.
2. Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT).
3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR).
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.
6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.
8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników.
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.
10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie.
11. Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej

Wsparcie finansowe może mieć formę różnych zachęt, w tym dotacji, nagród, kontraktów, pomocy zwrotnej oraz instrumentów finansowych³.

Proces ubiegania się potencjalnych beneficjentów unijnego wsparcia finansowego o dostępne środki finansowania został ostatnio znacznie uproszczony. Wprowadzono m.in.:

- jednolitą stawkę zwrotu kosztów („jeden projekt-jedno dofinansowanie”);
- zryczałtowaną stawkę kosztów pośrednich oraz inne uproszczone opcje kosztów;
- 90-dniowy termin płatności dla beneficjentów polityki spójności;
- (od 2016 r.) elektroniczną wymianę danych między beneficjentami i instytucjami zarządzającymi we wszystkich państwach członkowskich.

Państwa członkowskie zarządzają samodzielnie ponad 75% budżetu UE. Reszta jest zarządzana centralnie przez Komisję Europejską, niekiedy przy pomocy jej agencji wykonawczych.

3 Kontrakty dotyczące usług, prac i dostaw finansowanych z budżetu UE (zaproszenia do składania ofert) nie stanowią głównego przedmiotu tych wytycznych. Więcej informacji na ich temat można znaleźć w witrynie Komisji Europejskiej w opcji [Zamówienia i dotacje publiczne](#).

2. EUROPEJSKIE FUNDUSZE STRUKTURALNE I INWESTYCYJNE (EFSI)

2.1. Przegląd i zasady ogólne

EFSI są wspólnie zarządzane przez Komisję Europejską i państwa członkowskie zgodnie z zasadą pomocniczości. Zasada ta oznacza, że UE nie podejmuje działań, chyba że będą one bardziej skuteczne niż działania podejmowane na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym. Istnieją różne kryteria, które należy spełnić, aby móc skorzystać ze środków finansowania:

- **Okres:** obowiązują ograniczenia dotyczące okresu, w którym można podjąć działania i wydatkować środki.
- **Zakres interwencji:** obowiązują ograniczenia dotyczące rodzajów działalności, które mogą być współfinansowane.
- **Kategorie kosztów:** określone kategorie kosztów są wyłączone.
- **Lokalizacja geograficzna działań:** dopuszczalne są tylko określone lokalizacje.
- **Czas trwania działań:** może obowiązywać wymóg podtrzymywania inwestycji przez określony minimalny okres po zakończeniu działań.
- **Kategorie beneficjentów:** uprawnione do otrzymania wsparcia są jedynie określone przedsiębiorstwa, organy lub podmioty gospodarcze.

Państwa członkowskie muszą sformułować plany strategiczne z priorytetami inwestycyjnymi opartymi na pięciu europejskich funduszach strukturalnych i inwestycyjnych. Plany te noszą nazwę **umów partnerstwa**. Szczegółowe informacje na temat celów, które państwa członkowskie zamierzają osiągnąć za pomocą dostępnych środków są zamieszczone w krajowych lub regionalnych **programach operacyjnych (lub programach rozwoju obszarów wiejskich (PROW))** w odniesieniu do EFRROW.) Programy operacyjne powinny być sformułowane tak, aby zapewniać rozwiązanie problemów społeczno-gospodarczych i środowiskowych występujących w danym kraju lub regionie. Państwa członkowskie muszą skupiać fundusze tam, gdzie są one najbardziej potrzebne i gdzie wywra największy wpływ. Państwa członkowskie mogą też nie być w stanie zająć się wszystkimi tematami i modelami finansowania opisanymi w rozporządzeniach.

Za zarządzanie faktycznie realizowanymi programami odpowiadają **instytucje zarządzające/władze krajowe** powołane do tego celu przez poszczególne państwa członkowskie. Razem z komitetami monitorującymi⁴ są one odpowiedzialne za:

- formułowanie i stosowanie procedur selekcji i kryteriów kwalifikacji;
- udzielanie potencjalnym beneficjentom informacji dotyczących np. minimalnej lub maksymalnej wielkości projektu, planu finansowania i ram czasowych;
- zapewnianie, aby projekty wchodziły w zakres określonych funduszy;
- zarządzanie finansami programów i kontrolę nad nimi.

Wnioski o finansowanie powinny być przedkładane instytucjom zarządzającym danym programem na szczeblu krajowym lub regionalnym. Przed złożeniem wniosku o dotację potencjalni beneficjenci powinni zapoznać się z priorytetami inwestycyjnymi, kryteriami kwalifikacji i procedurą zgłaszania się do udziału w programach w swoim regionie i kraju. Dane kontaktowe wszystkich właściwych instytucji zarządzających/władz krajowych można znaleźć na stronach, do których prowadzą zamieszczone poniżej łącza.

[EFRR/FS](#) – [EFS](#) – [EFRROW](#) – [EFMR](#)

⁴ Komitety monitorujące składają się zazwyczaj z kompetentnych władz regionalnych i lokalnych, w tym z kompetentnych organów publicznych, partnerów gospodarczych i społecznych oraz odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, w tym z partnerów środowiskowych, organizacji pozarządowych, organów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, równości płci i niedyskryminacji, zgodnie z ramami instytucjonalnymi i prawnymi poszczególnych państw członkowskich.

2.2. Zakres EFSI

Decyzje w kwestii tego, co można sfinansować z EFSI, są wynikiem negocjacji państw członkowskich z Komisją Europejską. Priorytety definiuje się w ramach wieloletnich programów krajowych i regionalnych. W praktyce państwa członkowskie mogą się zdecydować na podkreślenie priorytetu różnych działań w różnych regionach UE. Z tego względu kryteria selekcji zależą od zakresu programu w poszczególnych regionach kraju.

Aby zmniejszyć różnice między poziomami rozwoju różnych krajów, środki finansowania z polityki spójności są adresowane do najuboższych regionów i państw członkowskich⁵.

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO (EFRR)

EFRR ma na celu wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej UE przez korygowanie nierówności między jej regionami.

Fundusz ten wniesie swój wkład w realizację wszystkich 11 celów tematycznych. Większość jego środków zostanie jednak przeznaczona na⁶:

- badania i rozwój — 39,9 mld EUR;
- MŚP — 32,8 mld EUR;
- gospodarkę niskoemisyjną — 30,1 mld EUR;
- infrastrukturę transportową i energetyczną — 25,6 mld EUR.

EFRR będzie także finansować współpracę transgraniczną, transnarodową i międzyregionalną w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Może to obejmować współpracę z krajami sąsiadującymi z UE w zakresie programów realizowanych z wykorzystaniem środ-

ków [Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa](#) oraz [Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej \(IPA\)](#).

FUNDUSZ SPÓJNOŚCI (FS)

FS wspiera państwa członkowskie, których dochód narodowy brutto (DNB) na mieszkańca wynosi mniej niż 90% średniego DNB w UE⁷. Jego celem jest zmniejszenie dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowanie zrównoważonego rozwoju.

Z FS będą wspierane jedynie cele tematyczne numer 4, 5, 6 i 7. Prognozowana struktura finansowania⁸ jest w przypadku tego funduszu następująca:

- infrastruktura sieci transportowej i energetycznej — 33 mld EUR;
- ochrona środowiska — 17,2 mld EUR;
- gospodarka niskoemisyjna — 7 mld EUR.

EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY (EFS)

EFS jest głównym instrumentem w Europie przeznaczonym do wspierania tworzenia nowych miejsc pracy, pomagania w zdobyciu lepszej pracy oraz zapewniania wszystkim obywatelom UE bardziej sprawiedliwych możliwości zatrudnienia.

5 Więcej informacji można znaleźć na [mapie regionów kwalifikujących się](#).

6 Kwoty tymczasowe oparte na 28 umowach partnerstwa przesłanych Komisji; dokładne kwoty będą znane z chwilą przyjęcia programów operacyjnych.

7 Państwa członkowskie uprawnione do finansowania z FS to: Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Grecja, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry.

8 Kwoty tymczasowe oparte na 28 umowach partnerstwa przesłanych Komisji; dokładne kwoty będą znane z chwilą przyjęcia programów operacyjnych.

EFS będzie skupiać się na ograniczonej liczbie priorytetów, aby zagwarantować skuteczne rozwiązywanie największych problemów nę-kających państwa członkowskie w dziedzinie:

- zatrudnienia — 30 mld EUR;
- kształcenia — 26 mld EUR;
- włączenia społecznego — 21,3 mld USD;
- zdolności instytucjonalnych — 3,6 mld EUR.

Oznacza to, że — łącznie z 3,2 mld EUR przeznaczonymi na inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych — w ciągu kolejnych siedmiu lat w Europie zainwestuje się w kapitał ludzki ponad 86 mld EUR⁹.

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (EFRROW)

Unijna polityka rozwoju obszarów wiejskich pomaga tym obszarom sprostać szerokiej gamie wyzwań i wykorzystywać różnego typu możliwości — gospodarcze, środowiskowe i społeczne — z którymi stykają się one w XXI w.

EFRROW to mechanizm finansowania dostępny w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR) o budżecie w wysokości 95,57 mld EUR. Zgodnie ze strategią „Europa 2020” i ogólną wspólną polityką rolną polityka rozwoju obszarów wiejskich skupia się na trzech przekrojowych celach:

- konkurencyjność rolnictwa;
- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi oraz działania na rzecz ochrony klimatu;
- zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Aby skutecznie zarządzać polityką rozwoju obszarów wiejskich przez programy rozwoju obszarów wiejskich (PROW) te trzy cele są wspierane przez sześć kluczowych priorytetów:

- transfer wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich;
- zwiększanie konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i żywotności gospodarstw;
- propagowanie organizacji łańcuchów żywnościowych i zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- odtwarzanie, ochrona i rozwój ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
- propagowanie efektywnego gospodarowania zasobami oraz wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorze rolno-spożywczym i leśnym;
- propagowanie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

EUROPEJSKI FUNDUSZ MORSKI I RYBACKI (EFMR)

Z budżetem w kwocie 5,7 mld EUR EFMR zachęca do zrównoważonego rybołówstwa i zrównoważonej akwakultury. Fundusz ten usprawni zbieranie danych naukowych oraz kontrolę i przestrzeganie przepisów w dziedzinie rybołówstwa. Będzie również stymulować tworzenie nowych miejsc pracy i dywersyfikację społeczności zależnych od rybołówstwa, a także propagować wdrażanie zintegrowanej polityki morskiej.

INSTRUMENTY FINANSOWE

W niektórych przypadkach EFSI mogą być wykorzystywane do wspierania **instrumentów finansowych**, które pomagają skutecznie finalizować rentowne inwestycje. Celem instrumentów finansowych jest wzmocnienie efektu dźwigni powodowanego przez inwestycje unijne przez przyciąganie dodatkowych środków od inwestorów publicznych i prywatnych.

9 Kwota 86 mld EUR jest wyższa niż wymagany prawnie minimalny gwarantowany udział (tzn. 80 mld EUR). Jest to kwota tymczasowa, oparta na 28 umowach partnerstwa przesłanych Komisji; dokładne kwoty będą znane z chwilą przyjęcia programów operacyjnych.

Dostępna jest krótka instrukcja dla instytucji zarządzających na temat [instrumentów finansowych dostępnych w programach realizowanych ze środków EFSI na lata 2014–2020](#).

► **Więcej informacji:** informacje na temat tego, gdzie można dowiedzieć się więcej o EFSI oraz jak uzyskać dostęp do tych środków finansowania, można znaleźć na stronach poszczególnych funduszy, do których prowadzą poniższe łącza.

[EFRR i FS](#) – [EFS](#) – [EFRROW](#) – [EFMR](#)

2.3. Należyte zarządzanie finansami

W okresie programowania 2014–2020 środki EFSI stanowią ponad jedną trzecią budżetu Unii Europejskiej.

UE zamierza konsekwentnie zwalczać oszustwa, korupcję i wszelkie inne niezgodne z prawem działania, które mogłyby wyrzucić negatywny wpływ na jej budżet. Systemy zarządzania i kontroli wprowadzone przez władze państw członkowskich mają zapobiegać nieprawidłowościom — w tym nadużyciom finansowym — oraz je wykrywać i korygować. Władze te będą monitorować ryzyko popełniania nadużyć finanso-

wych związanych z EFSI. Na wszystkich szczeblach bardzo poważnie traktuje się również ryzyko utraty reputacji związane z takimi nadużyciami i korupcją.

Wszelkie podejrzenia dotyczące potencjalnych nadużyć finansowych należy zgłaszać odpowiednim władzom krajowym lub Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF — European Anti-Fraud Office). Służy do tego [System Powiadamiania o Nadużyciach Finansowych \(FNS — Fraud Notification System\)](#).

2.4. Osiągnięcie efektu synergii między EFSI

Skumulowany efekt EFSI może skutecznie pomóc lokalnym gospodarkom. W rzeczywistości istnieje wiele projektów, w których pomyślnie i twórczo wykorzystuje się różne formy inwestycji pochodzące z różnych programów realizowanych ze środków z EFSI.

SZKOLENIE PRZYSZŁYCH SZEFÓW KUCHNI

Restauracja „Fifteen Cornwall” w Kornwalii (Zjednoczone Królestwo), prowadzona przez znanego szefa kuchni Jamiego Oliveira, skutecznie wykorzystwała środki finansowania z EFRR i EFS do uruchomienia działalności biznesowej i przeprowadzenia programu szkoleniowego dla praktykantów. Wykorzystano tam środki finansowania z EFS w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym w wieku od 16 do 24 lat możliwości odbycia szkolenia dla szefów kuchni w ramach znanego na całym świecie programu praktyk. Ta ciesząca się dużym uznaniem restauracja sama powstała przy finansowym wsparciu z EFRR.

Od maja 2006 r. w programie praktyk Fifteen Cornwall Apprenticeship Programme wzięło udział ponad 140 praktykantów, z czego 70 % do dziś zajmuje się gotowaniem. Co roku ze środków tego programu inwestuje się 1 mln GBP w lokalną gospodarkę przez politykę dokonywania 70 % zakupów lokalnie. Co ważne, oprócz przeprowadzenia już 86 takich praktyk, program przyczynił się do utworzenia 80 nowych miejsc pracy.

INNOWACYJNE POŁĄCZENIE ŚRODKÓW FINANSOWANIA NA POTRZEBY OPIEKI NAD OSOBAMI STARSZYMI NA TERENACH WIEJSKICH W NIEMCZACH

Lokalna grupa działania (LGD) z Pojezierza Meklemburskiego (funkcjonująca w ramach programu LEADER) została poproszona o pomoc w zdobyciu funduszy na organizację specjalistycznego cateringu domowego dla okolicznych mieszkańców cierpiących na demencję. Celem tej inicjatywy było zapewnienie im możliwości mieszkania wraz z ich partnerami życiowymi w bezpiecznym i przyjaznym środowisku. Starą fabrykę włókienniczą przekształcono w rezydencję Malchow Island dla osób z demencją, a inwestycje zrealizowane w ramach projektu pomogły ocalić sam budynek, który ma dużą wartość historyczną dla lokalnej społeczności wiejskiej. Projekt wymagał podejścia przekrojowego i połączenia środków z trzech różnych źródeł unijnego finansowania: z EFRROW, EFS i EFRR.

Więcej informacji na temat [projektu Malchow Island](#) oraz inne przykłady powiązań EFRROW z pozostałymi funduszami unijnymi.

Ten ostatni przykład ilustruje, do jakich osiągnięć może doprowadzić inicjatywa w zakresie [rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność](#) (CLLD). Opisano w nim podejście, które całkowicie odchodzi od tradycyjnego podejścia odgórnego. W ramach rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność inicjatywę przejmują lokalni mieszkańcy, którzy tworzą lokalne partnerstwo (lokalną grupę działania — LGD). Grupa ta następnie opracowuje i wdraża zintegrowaną strategię rozwoju.

Strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność powstają często w wyniku zetknięcia się społeczności lokalnych z określonymi problemami, np. z zamieraniem tradycyjnych gałęzi przemysłu, takich jak rybołówstwo i rolnictwo, niekorzystną sytuacją osób w młodym wieku, zmianami klimatu oraz złymi warunkami mieszkaniowymi i ni-

skim poziomem usług. Tego typu rozwój pozwala analizować i rozwiązywać problemy w ich kontekście lokalnym, angażując przy tym w działania wszystkie właściwe polityki i podmioty.

Strategie buduje się tu raczej w oparciu o atuty społeczne, środowiskowe i gospodarcze społeczności, zamiast po prostu wypłacać jej pieniądze na rozwiązywanie określonych problemów. Takie partnerstwo otrzymuje długofalowe fundusze — i to ono decyduje, jak te środki wydawać.

Podejście bazujące na rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność było pierwotnie rozwijane na obszarach wiejskich przy wsparciu z EFRROW, po czym stosowano je w rybołówstwie i na obszarach przybrzeżnych w oparciu o środki finansowania z EFR¹⁰/EFMR, obecnie istnieje jednak możliwość rozszerzenia tego podejścia na dziedziny obsługiwane zazwyczaj z EFS i EFRR.

W ramach umowy partnerstwa państwa członkowskie muszą wskazać, które fundusze zamierzają wykorzystać w ramach rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, dlaczego korzystają z tych funduszy, w obszarach jakiego typu fundusze te będą wykorzystywane i jak te fundusze będą ze sobą współpracować.

Z kolejnym interesującym sposobem łączenia EFSI mamy do czynienia w ramach **zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT)**. Ma to związek ze strategią rozwoju obszarów wiejskich, która wymaga zintegrowanego podejścia z udziałem inwestycji z EFS, EFRR lub Funduszu Spójności, które można by zakończyć z wykorzystaniem środków z EFRROW lub EFMR.

10 Europejski Fundusz Rybacki na lata 2007-2013

3. INNE FUNDUSZE UNIJNE – PRZEGLĄD

W rozdziale tym omówiono jedynie te fundusze unijne, w przypadku których występuje duże prawdopodobieństwo efektu synergii z EFSI. Fundusze te odnoszą się przeważnie do więcej niż jednego celu tematycznego. Większość pozostałych funduszy unijnych jest zarządzana i rozdzielana centralnie na podstawie odpowiedzi na zaproszenia do składania wniosków o dofinansowanie.

3.1. Horyzont 2020

[Horyzont 2020](#) to unijny program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji. Instrument ten wspiera rozwój różnego typu działań (od powstania ich koncepcji po wprowadzenie na rynek) i skupia się na najlepszych projektach niezależnie od ich lokalizacji geograficznej. Program ma trzy filary, które odpowiadają jego głównym priorytetom:

- doskonała baza naukowa;
- wiodąca pozycja w przemyśle;
- wyzwania społeczne.

Filar **Doskonała baza naukowa** ma na celu wspieranie bazy naukowej w Europie przez rozwijanie, przyciąganie i zatrzymywanie najlepszych naukowców oraz wspomaganie rozwoju najlepszych infrastruktur badawczych.

Łączna kwota finansowania na lata 2014–2020	mIn EUR
Europejska Rada ds. Badań Naukowych (ERBN) Badania pionierskie prowadzone przez najlepsze indywidualne zespoły	13 095
Przyszłe i rozwijające się technologie Wspólne badania naukowe w celu otwierania nowych obszarów innowacji	2 696
Działania „Maria Skłodowska-Curie” (MSCA — Marie Skłodowska-Curie actions) Możliwości szkoleń i rozwoju kariery	6 162
Infrastruktury badawcze (w tym e-infrastruktura) Zapewnienie dostępu do światowej klasy obiektów	2 488

Filar **Wiodąca pozycja w przemyśle** ma na celu wspieranie rozwoju kluczowych technologii, takich jak mikroelektronika i zaawansowana produkcja przemysłowa, w istniejących i rozwijających się sektorach. Jego celem jest

również przyciąganie do badań naukowych i działalności innowacyjnej większej ilości inwestycji prywatnych, a także wspieranie innowacyjnych MŚP w Europie.

Łączna kwota finansowania na lata 2014–2020	mIn EUR
Wiodąca pozycja na polu technologii wspomagających i przemysłowych (LEITs) (ICT, nanotechnologia, materiały, biotechnologia, produkcja przemysłowa, przemysł kosmiczny)	13 557
Dostęp do finansowania ryzyka Wykorzystywanie kapitału prywatnego i kapitału wysokiego ryzyka	2 842
Innowacje w MŚP Stymulowanie wszelkich form innowacyjności we wszystkich rodzajach MŚP	616

Filar **Wyzwania społeczne** ma na celu wspieranie badań naukowych i działalności innowacyjnej w obszarach takich jak klimat, środowisko i transport, które wywierają wpływ na mieszkańców i szerzej rozumiane

społeczeństwo. Filar ten wspomaga rozwój przełomowych rozwiązań stanowiących efekt współpracy interdyscyplinarnej w dziedzinach takich jak nauki społeczne i humanistyczne.

Łączna kwota finansowania na lata 2014–2020	mIn EUR
Zdrowie, zmiany demograficzne i dobrostan	7 472
Bezpieczeństwo żywności, zrównoważone rolnictwo i leśnictwo, badania wód morskich i śródlądowych oraz biogospodarka	3 851
Bezpieczna, czysta i efektywna energia	5 931
Inteligentny, ekologiczny i zintegrowany transport	6 339
Działania na rzecz klimatu, ochrona środowiska, efektywne gospodarowanie zasobami i surowce	3 081
Społeczeństwa sprzyjające włączeniu społecznemu, innowacyjne i myślące	1 310
Społeczeństwa bezpieczne	1 695

Oprócz trzech opisanych filarów w ramach programu Horyzont 2020 zdefiniowano także

dwa cele szczególne.

Łączna kwota finansowania na lata 2014–2020	mIn EUR
Cel szczególny: upowszechnianie doskonałości i zwiększanie poziomu uczestnictwa	816
Łączna kwota finansowania na lata 2014–2020	mIn EUR
Cel szczególny: nauka ze społeczeństwem i dla społeczeństwa	462

ZASADY DZIAŁANIA PROGRAMU HORYZONT 2020

Po ogłoszeniu **zaproszeń do składania wniosków** Komisja wybiera projekty przy pomocy niezależnych osób oceniających/ekspertów¹¹. Pomysły projektów muszą być zgłaszane w określonym terminie i zgodne z jasno zdefiniowanymi tematami oraz cechować się wymaganą strukturą partnerstwa, zazwyczaj międzynarodową.

Po upływie podanego terminu wszystkie zgłoszone wnioski są starannie analizowane pod kątem ich zgodności z wymogami. Ocenia się też ich jakość. Środki finansowania przyznaje się najlepszym wnioskowi projektowemu, które mieszczą się w granicach łącznego dostępnego budżetu.

W programie Horyzont 2020 mogą wziąć udział wszystkie podmioty prawne i organizacje międzynarodowe. Wnioskodawcy muszą spełniać warunki określone w [rozporządzeniu \(UE\) nr 1290/2013](#), a także wszelkie szczególne warunki sformułowane w odpowiednim wieloletnim lub rocznym programie prac.

11 Więcej informacji na temat [rekrutacji ekspertów i sposobu oceniania przez nich projektów](#).

Na ogół obowiązuje zasada minimum trzech krajów¹², dotacje są jednak także dostępne dla pracowników naukowych z pojedynczych firm.

► Przydatne łącza

Dla wnioskodawców, którzy chcą wziąć udział w unijnych programach z zakresu badań naukowych i innowacji, utworzono odpowiedni **portal internetowy**. Oferuje on różne usługi, które pomagają potencjalnym beneficjentom w zdobyciu środków finansowania. Wnio-

12 Do umowy konsorcjum muszą przystąpić co najmniej trzy podmioty prawne. Każdy z tych podmiotów musiał zostać założony w innym państwie członkowskim lub kraju stowarzyszonym. Wszystkie te podmioty prawne muszą być od siebie niezależne.

skodawców zachęca się do [zarejestrowania się](#) w tym [portalu](#), aby mogli w pełni korzystać z dostępnych usług. We wspomnianym portalu zamieszczono także [internetowy podręcznik dotyczący instrumentu H2020](#), w którym można znaleźć więcej informacji o procesie selekcji.

Sieć [krajowych punktów kontaktowych \(NCPs – National Contact Points\)](#) przekazuje wytyczne oraz udziela informacji praktycznych i pomocy we wszystkich aspektach programu Horyzont 2020. Krajowe punkty kontaktowe to krajowe struktury utworzone i finansowane przez rządy 28 państw członkowskich UE. Punkty te udzielają spersonalizowanego wsparcia we własnych językach wnioskodawców.

► **Więcej informacji o swoim [obszarze zainteresowania dotyczącym programu Horyzont 2020](#).**

3.2. Instrument „Łącząc Europę” (CEF – Connecting Europe Facility)

Instrument „Łącząc Europę” finansuje projekty, które wypełniają brakujące powiązania w europejskiej szkieletowej sieci energetycznej, transportowej i cyfrowej. Sprawia także, że gospodarka Europy staje się bardziej ekologiczna, ponieważ propaguje czystsze formy transportu i szybkie połączenia szerokopasmowe oraz ułatwia korzystanie z odnawialnych źródeł energii zgodnie ze strategią „Europa 2020”. Instrument ten łączy różne (unijne) publiczne środki finansowania w celu zapewnienia dodatkowych prywatnych źródeł finansowania i innowacyjnych instrumentów finansowych, takich jak gwarancje i obligacje projektowe, aby zapewnić maksymalny efekt dźwigni.

CEF dzieli się na trzy sektory:

- **CEF – transport;**
- **CEF – energia;**
- **CEF – telekomunikacja.**

Wsparcie finansowe w ramach CEF przyjmuje dwie formy:

- [dotacje](#), czyli niepodlegające zwrotowi inwestycje z budżetu UE;
- [wkłady na rzecz innowacyjnych instrumentów finansowych](#), takich jak [fundusz Marguerite](#), [gwarancje kredytowe dla projektów dotyczących transeuropejskiej sieci trans-](#)

[portowej \(TEN-T – Trans-European Transport Network\)](#) oraz [inicjatywa w zakresie obligacji projektowych](#).

Beneficjentami są jedno lub więcej państw członkowskich lub, za zgodą danych państw członkowskich, inne podmioty. Jeśli zostanie to uznane za właściwe, w działaniach przyczyniających się do realizacji projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania mogą także brać udział państwa trzecie oraz podmioty mające siedzibę w państwach trzecich.

CEF jest zarządzany centralnie przez Komisję przy pomocy [Agencji Wykonawczej ds. Innowacyjności i Sieci \(INEA – Innovation and Network Executive Agency\)](#). Środki inwestycyjne z tego instrumentu są przekazywane w ramach rocznych i wieloletnich programów prac określających zestaw priorytetów i łączną kwotę przekazywanego wsparcia finansowego.

[W rozporządzeniu w sprawie instrumentu „Łącząc Europę”](#) określono zasady przyznawania unijnego wsparcia finansowego, projekty priorytetowe oraz maksymalne limity współfinansowania przez UE dla każdego typu projektu. Zawiera ono także listę projektów, w których zostanie ulokowana większość środków inwestycyjnych pochodzących z tego instrumentu.

CEF – TRANSPORT

Budżet: 26,25 mld EUR na współfinansowanie projektów transeuropejskiej sieci transportowej (TEN-T) z zakresu np. usuwania wąskich gardel, zwiększania interoperacyjności kolei, usprawniania odcinków transgranicznych oraz przechodzenia na innowacyjne niskoemisyjne i energooszczędne technologie transportowe.

► **Więcej informacji o** [Instrumencie „Łącząc Europę” – transport](#).

CEF – ENERGIA

Budżet: 5,85 mld EUR na projekty dotyczące kluczowej transeuropejskiej infrastruktury energetycznej realizowane w latach 2014–2020.

► **Więcej informacji o** [Instrumencie „Łącząc Europę” – energia](#).

CEF – TELEKOMUNIKACJA

Budżet: 1,14 mld EUR, z czego 170 mln EUR jest przeznaczony na działania dotyczące sieci szerokopasmowych, natomiast 970 mln EUR na infrastrukturę usług cyfrowych.

► **Więcej informacji o** [Instrumencie „Łącząc Europę” – telekomunikacja](#).

3.3. Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME – Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)

COSME to unijny program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) przewidziany na lata 2014–2020 i dysponujący budżetem w wysokości 2,3 mld EUR. Program ten będzie wspierał MŚP w czterech obszarach:

- dostęp do środków finansowania;
- dostęp do rynków;
- wsparcie dla przedsiębiorców;
- lepsze warunki do tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw.

DOSTĘP DO ŚRODKÓW FINANSOWANIA

- **Instrument Gwarancji Kredytowych (LGF – Loan Guarantee Facility):** przez dzielenie ryzyka gwarancje udzielane w ramach programu COSME pozwolą pośrednikom finansowym pożyczać pieniądze większej liczbie MŚP.
- **Instrument Kapitałowy na rzecz Wzrostu (EFG – Equity Facility for Growth):** środki z budżetu programu COSME będą także inwestowane w fundusze, które dostarczają MŚP kapitału wysokiego ryzyka i zapewniają im finansowanie typu „mezzanine” – w szczególności przedsiębiorstwom prowadzącym działalność transgraniczną.

Obydwa te instrumenty są zarządzane przez Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI).

Instytucje finansowe mogą się ubiegać o te środki, korzystając z formularzy wniosków dostępnych w witrynie EFI.

- Dokumenty dotyczące instrumentu [LGF](#).
- Dokumenty dotyczące instrumentu [EFG](#).

► **Więcej informacji o** [pośrednikach finansowych współpracujących z EFI](#).

► **Więcej informacji o** [dostępie do środków finansowania oferowanych w ramach innych inicjatyw unijnych](#).

DOSTĘP DO RYNKÓW

Wszystkie firmy mają dostęp do usług **sieci Enterprise Europe Network (EEN)** i mogą nawiązać kontakt z jej lokalnym punktem kontaktowym lub partnerem handlowym. Sieć ta współpracuje z ponad 600 organizacjami w 54 krajach i może dotrzeć do ponad dwóch milionów MŚP.

► **Najbliższego partnera można znaleźć w** [witrynie sieci EEN](#).

Oferta sieci EEN:

- informacje na temat ustawodawstwa UE i programów unijnych;
- pomoc w szukaniu partnerów handlowych za granicą;
- doradztwo w zakresie uzyskiwania dostępu do środków finansowania;
- wsparcie dla innowacji i transferu technologii;
- pozyskiwanie opinii MŚP na temat prawodawstwa UE.

WSPARCIE DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

Dostępne są różne inicjatywy oferujące [wsparcie dla przedsiębiorców](#), w tym:

- kształcenie w zakresie przedsiębiorczości;
- poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej, aby przedsiębiorcy mogli skutecznie rozwijać swoje firmy;
- doradztwo i docieranie do określonych grup.

Komisja Europejska udziela już wsparcia m.in. następującym sieciom:

- [Europejska sieć doradców dla kobiet-przedsiębiorców](#)
- [Erasmus dla młodych przedsiębiorców](#)

3.4. LIFE

Program [LIFE](#) (L'Instrument Financier pour l'Environnement — Instrument Finansowy na rzecz Środowiska) to jedyny instrument unijny ukierunkowany na kwestie ochrony środowiska i zmian klimatu. Budżet tego instrumentu wynosi 3,4 mld EUR, a jego celem ogólnym jest przyczynianie się do rozwoju polityki i ustawodawstwa UE w zakresie środowiska i klimatu. Program LIFE jest prowadzony przez Komisję Europejską przy pomocy Agencji Wykonawczej ds. MŚP (EASME). Wnioski o finansowanie można składać online za pośrednictwem [e-wniosku](#). Wnioski dotyczące projektów zintegrowanych należy jednak składać w postaci drukowanej.

Projekty zintegrowane mają na celu wdrażanie dużych planów lub strategii terytorialnych dotyczących przyrody, wody, ścieków i po-

LEPSZE WARUNKI DO TWORZENIA I ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTW

W wielu obszarach polityki dotyczącej MŚP Komisja Europejska współpracuje ściśle z państwami członkowskimi przez identyfikowanie i wymianę przykładów dobrych praktyk. Proces ten stanowił przez wiele lat element [Europejskiej Karty Małych Przedsiębiorstw](#). Następnie rozszerzono go zgodnie z priorytetami programu [Small Business Act dla Europy](#) (w witrynie tego programu jest dostępna [baza danych na temat dobrych praktyk](#)).

► Przydatne łącza

[Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw \(EASME — Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises\)](#) została powołana przez Komisję w celu zarządzania kilkoma programami UE, w tym programem COSME.

Opublikowane zaproszenia do składania ofert przetargowych i wniosków związanych z programem COSME można znaleźć [w tym portalu](#).

wietrza. Finansowanie uzupełniające do projektów zintegrowanych realizowanych w ramach programu LIFE może pochodzić z dowolnego źródła.

[Wieloletni program pracy finansowany ze środków instrumentu LIFE na lata 2014–2017](#) wyznacza ramy działania na kilka następnych lat. Ponadto po raz pierwszy w historii źródłem środków na finansowanie projektów realizowanych w ramach programu LIFE są nie tylko dotacje, ale również innowacyjne instrumenty finansowe. Należy do nich m.in. instrument pilotażowy Natural Capital Financing Financial (NCF), który wchodzi w zakres projektów związanych z przyrodą i różnorodnością biologiczną i ma pomagać w finansowaniu projektów dotyczących bioróżnorodności.

3.5. Kreatywna Europa

Program [Kreatywna Europa](#) wspiera sektor kultury i sektor kreatywny, dysponując łącznym budżetem w kwocie około 1,54 mld EUR. Program pomaga obu tym sektorom w wykorzystywaniu możliwości wynikających z cyfryzacji i globalizacji. Pozwala im także wnieść swój wkład w realizację celów strategii „Europa 2020” w zakresie zrównoważonego wzrostu, zatrudnienia i spójności społecznej. Co najważniejsze, otwiera przed tymi sektorami nowe, międzynarodowe możliwości i rynki oraz pozwala im docierać do nowych, międzynarodowych odbiorców.

Elementy programu Kreatywna Europa:

- podprogram MEDIA adresowany do sektorów kultury i twórczości audiowizualnej;
- podprogram Kultura adresowany do sektorów kultury i twórczości innej niż audiowizualna;

- komponent międzysektorowy, który obejmuje instrument gwarancji kredytowych dla sektora kultury i sektora kreatywnego o wartości 121 mln EUR, zapewniając odpowiednim MŚP możliwość dostępu do środków finansowania.

Wnioski od osób fizycznych nie są przyjmowane. Realizacja tych projektów przyniesie jednak korzyści około 250 tys. osób. Więcej informacji na temat tych możliwości można znaleźć w witrynie [Agencji Wykonawczej ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego \(EACEA – Education, Audiovisual and Culture Executive Agency\)](#).

We wszystkich państwach członkowskich powołano do życia [biura „Kreatywna Europa”](#), których zadaniem jest udzielanie pomocy i przekazywanie wytycznych wnioskodawcom.

3.6. Program na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (EaSI – Employment and Social Innovation)

Europejski program na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (EaSI) to instrument finansowania mający na celu propagowanie wysokiej jakości, trwałego zatrudnienia, gwarantowanie odpowiedniej ochrony socjalnej, zwalczanie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz poprawę warunków pracy. Łączny budżet tego programu wynosi 919 mln EUR.

Program EaSI składa się z trzech osi:

- modernizacja polityki zatrudnienia i polityki społecznej w ramach [osi PROGRESS](#);
- mobilność zawodowa w ramach [osi EURES](#);
- dostęp do mikrofinansowania i przedsiębiorczość społeczna w ramach [osi Mikrofinansowanie i przedsiębiorczość społeczna](#).

Oś PROGRESS (61% budżetu) pomaga państwom członkowskim zwiększyć skuteczność polityki w trzech obszarach:

- [zatrudnienie](#), w szczególności w zakresie zwalczania bezrobocia wśród osób w młodym wieku;

- [ochrona socjalna, włączenie społeczne](#) oraz ograniczenie [ubóstwa](#) i zapobieganie mu;
- [warunki pracy](#).

Specyfika osi PROGRESS:

- rozwija i upowszechnia wysokiej jakości wiedzę porównawczą i analityczną;
- zachęca do skutecznej i kompleksowej wymiany informacji, uczenia się od siebie nawzajem i dialogu;
- zapewnia finansowe wsparcie na potrzeby testowania [innowacji dotyczących polityki społecznej i rynku pracy](#);
- udziela instytucjom wsparcia finansowego na potrzeby rozwijania instrumentów i strategii UE.

Potencjalni beneficjenci:

- podmioty publiczne i prywatne;
- służby zatrudnienia;
- podmioty specjalistyczne powołane na mocy przepisów UE;

- organizacje pozarządowe;
- instytucje szkolnictwa wyższego i instytuty badawcze;
- eksperci ds. oceny i szacowania skutków działań;
- krajowe urzędy statystyczne;
- środki przekazu.
- Oś EURES (18% budżetu) ma na celu wzmocnienie inicjatywy [EURES](#) – europejskiej sieci stymulującej mobilność zawodową, w ramach której udzielane są informacje oraz przekazywane są wytyczne pracodawcom i osobom szukającym pracy, a także świadczone są usługi rekrutacyjne na rzecz tych podmiotów. Sieć ta obejmuje następujące obszary:
- przejrzystość informacji o wakatach;
- podania o pracę;
- rozwój usług na potrzeby procesu rekrutacji;
- współpraca transgraniczna.

3.7. Erasmus+

Program **Erasmus+** wspiera inicjatywy dotyczące kształcenia, szkoleń, młodzieży i sportu zaplanowane na lata 2014–2020. W szczególności oferuje ponad 4 milionom Europejczyków możliwości studiowania, udziału w szkoleniach, zdobywania doświadczenia zawodowego i wolontariatu za granicą. Na przykład w dziedzinie sportu ze środków tego programu finansuje się projekty oddolne i rozwiązywanie problemów transgranicznych takich jak ustawianie wyników meczy, doping, przemoc i rasizm. Całkowity budżet na lata 2014–2020 wynosi 14,7 mld EUR.

Cele programu Erasmus+ w zakresie kształcenia i szkoleń:

- poprawa kompetencji i umiejętności kluczowych dla rynku pracy;
- poprawa jakości, innowacje i umiędzynarodowienie w instytucjach edukacyjnych i szkoleniowych;
- popularyzacja wiedzy na temat europejskiego obszaru uczenia się przez całe życie, a także modernizacja systemów kształcenia i szkoleń.

Z myślą o osiągnięciu tych konkretnych celów podejmowane są trzy kluczowe działania.

Potencjalni beneficjenci to władze krajowe, regionalne i lokalne oraz służby zatrudnienia.

Oś Mikrofinansowanie i przedsiębiorczość społeczna (21% budżetu) wspomaga:

- udzielanie mikrokredytów i mikropożyczek grupom szczególnie wrażliwym i mikroprzedsiębiorstwom;
- przedsiębiorczość społeczną.

Beneficjentami są podmioty publiczne i prywatne, które udzielają mikrokredytów osobom fizycznym i mikroprzedsiębiorstwom. W niektórych krajach w ofercie jest także finansowanie przedsiębiorstw społecznych.

► **Więcej informacji na ten temat** można znaleźć w witrynie programu [EaSI](#).

- **Kluczowe działanie 1** obejmuje wsparcie mobilności transnarodowej w celu podniesienia poziomu odpowiednich umiejętności na rynku pracy oraz poszerzenia kwalifikacji specjalistów z zamiarem zaspokojenia potrzeb poszczególnych osób uczących się.

- **Kluczowe działanie 2** skupia się na współpracy transnarodowej między instytucjami edukacyjnymi, szkoleniowymi i zajmującymi się młodzieżą, a także przedsiębiorstwami, organami publicznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w różnych sektorach gospodarczych i społecznych.

- Wsparcie dla reform polityki jest zapewniane w ramach **kluczowego działania 3** przez rozwój wiedzy, instrumenty służące poprawie przejrzystości i usprawnieniu uznawania kwalifikacji, innowacje w polityce oraz wsparcie dla różnych zainteresowanych organizacji.

► **Więcej informacji na ten temat** można znaleźć w witrynie programu [Erasmus+](#).

3.8. Trzeci unijny program działań w dziedzinie zdrowia

Unijny program działań w dziedzinie zdrowia

zapewnia ochronę zdrowia ludzkiego w ramach wszystkich polityk UE. W jego ramach nawiązywana jest współpraca z państwami członkowskimi w celu udzielenia im pomocy w podnoszeniu poziomu zdrowia publicznego oraz zapobieganiu chorobom i zagrożeniom dla zdrowia fizycznego i psychicznego. Program ten przyczynia się także do realizacji celów w zakresie inteligentnego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu w ramach strategii „Europa 2020”.

Cele unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia:

- propagowanie zdrowia, zapobieganie chorobom i tworzenie warunków promujących zdrowy styl życia;
- ochrona obywateli przed poważnymi transgranicznymi zagrożeniami dla zdrowia;
- przyczynianie się do tworzenia innowacyjnych, efektywnych i zrównoważonych systemów opieki zdrowotnej;
- zapewnienie dostępu do lepszej i bezpieczniejszej opieki zdrowotnej.

Unijny program działań w dziedzinie zdrowia

jest wdrażany w ramach rocznych planów prac, w których określa się obszary priorytetowe i kryteria finansowania. Łączny budżet trzeciego unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia wynosi 449,4 mln EUR. W programie tym mogą brać udział różnego typu organizacje, w tym instytuty badawcze i uniwersytety, organy publiczne, organizacje pozarządowe i firmy prywatne.

Fundusze dostępne w ramach unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia na lata

2014–2020 oraz EFSI na lata 2014–2020 można wykorzystywać łącznie w celu zmniejszenia nierówności zdrowotnych w następujących obszarach:

- ułatwianie dostępu do lepszej i bezpieczniejszej opieki zdrowotnej;
- propagowanie innowacji w badaniach nad zdrowiem i opiece zdrowotnej;
- zwiększanie innowacyjności interwencji w obszarze zdrowia publicznego i usług opieki zdrowotnej;
- opracowywanie narzędzi badawczych mających na celu poprawę jakości i ekonomiczności, takich jak narzędzie do oceny technologii medycznych (HTA — Health Technology Assessment);
- wspieranie i propagowanie współpracy między państwami członkowskimi;
- poprawa dostępu do transgranicznej opieki medycznej i wiedzy specjalistycznej;
- wspieranie i szkolenie pracowników służby zdrowia;
- propagowanie zdrowia, zapobieganie chorobom i promowanie zdrowych warunków życia;
- aktywne i zdrowe starzenie się;
- bezpieczeństwo i higiena pracy;
- lepsze przygotowanie i większy potencjał w sytuacjach zagrożenia zdrowia i konieczności ochrony przed poważnymi transgranicznymi zagrożeniami dla zdrowia;
- systemy informacji i wiedzy zdrowotnej;
- systemy e-zdrowia i zdolności w tym zakresie.

4. EFSI ORAZ INNE INSTRUMENTY UE ZWIĄZANE Z POSZCZEGÓLNYMI CELAMI TEMATYCZNYMI

W odniesieniu do finansowania projektów obowiązują następujące zasady ogólne:

- **Zasada współfinansowania:** UE współfinansuje projekty tylko częściowo. Każdy z wnioskujących i jego partnerów musi mieć zatem swoje własne lub zewnętrzne środki finansowe na pokrycie kosztów projektu.
- **Zasada niedochodowości:** dotacja nie może zapewniać zysku. Jeśli projekt przynosi zyski, należy przeprowadzić analizę rozbieżności finansowych, aby ocenić potrzebę dotacji oraz jej potencjalną kwotę.
- **Zasada niedziałania wstecz:** współfinansowanie może dotyczyć tylko kosztów poniesionych po dacie rozpoczęcia projektu określonej w umowie w sprawie udzielenia dotacji.
- **Zasada niekumulowania:** każdy z beneficjentów może uzyskać tylko jedną dotację.

Wszystkie projekty powinny:

- zapewniać dodatkowe korzyści na szczeblu UE;
- być innowacyjne i zawierać propozycje oryginalnych rozwiązań i metodyk;
- nawiązywać do europejskich priorytetów i polityk.

Zasada nieudzielania kumulatywnych dotacji odnosi się tylko do dotacji unijnych przyznawanych na to samo działanie, temu samemu beneficjentowi, bez względu na rodzaj zarządzania. W efekcie możliwe jest **łącznie środków pochodzących z EFSI z innymi instrumentami UE**. Zasada nieudzielania kumulatywnych dotacji nie odnosi się jednak do funduszy z programu Horyzont 2020, co oznacza, że można przyznać środki z EFSI na ten sam projekt i temu samemu beneficjentowi.

Niedozwolone jest zastępowanie współfinansowania projektów/programów unijnych będących pod bezpośrednim zarządem Komisji ze środków krajowych/regionalnych lub prywatnych przez ich współfinansowanie ze środków EFSI (i odwrotnie).

Zasada braku podwójnego finansowania: w żadnych okolicznościach nie wolno finansować tych samych kosztów dwukrotnie z żadnego budżetu.

EFSI funkcjonują głównie na szczeblu krajowym i regionalnym, z pewną swobodą w zakresie działań międzyterytorialnych. Horyzont 2020 oraz inne programy i instrumenty unijne są zazwyczaj zarządzane centralnie i często finansuje się z nich projekty transnarodowe. Oznacza to, że ten sam beneficjent może się ubiegać o różne środki finansowania na działania niepowiązane lub uzupełniające. Wnioski takie będą oceniane na podstawie ich zawartości merytorycznej, zgodnie z zasadami każdego ze źródeł finansowania.

W następnym rozdziale omówiono możliwości występowania efektów synergii i komplementarności w przypadku poszczególnych celów tematycznych, zarówno między pięcioma EFSI, jak i między tymi funduszami i innymi unijnymi instrumentami finansowania.

4.1. Cel tematyczny 1: wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji

Polityka UE w zakresie badań naukowych i innowacji do roku 2020 została nakreślona w ramach inicjatywy przewodniej strategii „Europa 2020” pod nazwą „Unia innowacji”. Inicjatywa ta obejmuje pięć europejskich partnerstw na rzecz innowacji w obszarach rozwiązań inteligentnych, społecznych i środowiskowych. Obejmuje także cały cykl innowacji, od badań naukowych po komercjalizację.

Państwa członkowskie powinny opracować krajowe lub regionalne [strategie inteligentnej specjalizacji](#), angażując w proces tzw. „przedsiębiorczego odkrywania” krajowe lub regionalne instytucje zarządzające oraz zainteresowane podmioty takie jak instytucje szkolnictwa wyższego oraz partnerzy z przemysłu i partnerzy społeczni.

Strategie inteligentnej specjalizacji obejmują:

- „działania wyższego szczebla” w celu przygotowania uczestników regionalnych projektów z zakresu badań naukowych i innowacji do programu Horyzont 2020;
- „działania niższego szczebla” w celu wykorzystania wyników projektów badawczo-innowacyjnych z programu Horyzont 2020 i poprzednich programów, ze szczególnym naciskiem na tworzenie przyjaznego dla innowacji środowiska dla biznesu i przemysłu, w tym dla MŚP.

Należy koniecznie zidentyfikować możliwości wspólnego finansowania infrastruktur badawczo-innowacyjnych, propagowania współpracy międzynarodowej, podejmowania wzajemnych przeglądów, wprowadzenia wymiany dobrych praktyk oraz organizowania szkoleń w regionach.

CEL TEMATYCZNY 1 I EFSI

EFRR wspiera rozbudowę infrastruktury i zdolności badawczo-innowacyjnych, aby rozwijać i propagować centra doskonałości i inwestycje biznesowe w dziedzinie badań naukowych i inwestycji. Fundusz ten pomaga także rozwijać powiązania między przedsiębiorstwami, centrami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego w celu stymulowania inwestycji w:

- rozwój produktów i usług;
- transfer technologii;
- innowacje społeczne;
- ekoinnowacje;
- zastosowania usług publicznych;
- stymulowanie popytu;
- nawiązywanie kontaktów;
- klastry i otwarte innowacje przez inteligentną specjalizację.

Przewiduje się także inwestycje w linie pilotażowe, działania z zakresu wczesnej walidacji produktów, zaawansowane możliwości produkcyjne i produkcję oraz rozpowszechnianie technologii ogólnego przeznaczenia.

Potencjalne projekty badawczo-innowacyjne ocenia się na podstawie ich prawdopodobnego wkładu w rozwój gospodarczy państwa członkowskiego lub regionu oraz ich wartości naukowej lub technologicznej.

EFS wspiera studia podyplomowe, szkolenia dla naukowców oraz nawiązywanie kontaktów i współpracy między instytucjami szkolnictwa wyższego, instytutami badawczymi i przedsiębiorstwami.

EFROW wzmacnia powiązania między rolnictwem, sektorem produkcji żywności, leśnictwem, badaniami naukowymi i działalnością innowacyjną, transferem wiedzy oraz inwestycjami w nowe technologie, przetwarzanie i marketing. Ważną rolę odgrywa także europejskie partnerstwo na rzecz innowacji w dziedzinie wydajności i zrównoważenia produkcji rolnej, które stara się wypracowy-

wać nowe i innowacyjne praktyki w rolnictwie. EFRROW wspiera technologiczny rozwój produktów, praktyk i technik w rolnictwie oraz w sektorze rolno-spożywczym i leśnictwie. Ze środków tego funduszu finansuje się nowe klastry i sieci, działania prowadzone wspólnie przez centra badawcze i innowacyjne firmy, a także badania technologiczne i stosowane.

CEL TEMATYCZNY 1 I INNE INSTRUMENTY UE

Środki finansowania z EFSI są często udostępniane instytucjom lub firmom badawczym, aby umożliwić im podjęcie pierwszych wstępnych działań badawczych lub opracowanie innowacyjnej technologii lub nowatorskiego produktu. Warunki przyznania takich środków są często elastyczne, zwłaszcza w najmniej rozwiniętych regionach. Pozwala to danym instytucjom lub firmom badawczym dotrzeć do punktu, w którym mogą wejść w bardziej konkurencyjne środowisko programu Horyzont 2020.

Jeśli w trakcie realizacji projektu w ramach programu Horyzont 2020 okaże się, że potrzebne są środki na kontynuowanie działań lub wprowadzenie innowacyjnego pomysłu na rynek, może to się okazać niemożliwe z uwagi na dużą konkurencyjność tego procesu. W takiej sytuacji, aby umożliwić realizację tych pomysłów, niezbędne środki finansowania będzie można pozyskać z EFSI.

Finansowanie tego samego projektu z kilku dotacji z programu Horyzont 2020 i EFSI jest dozwolone, ale podlega wtedy kontroli pod kątem braku podwójnego finansowania, gdyż środki z programu Horyzont 2020 i EFSI nie mogą być przeznaczane na sfinansowanie tej samej pozycji.

Prawo do łączenia finansowania ze środków EFSI i programu Horyzont 2020 nie zwalnia z obowiązku zapewnienia niezbędnego współfinansowania ze środków krajowych/regionalnych/prywatnych.

NIEMIECKI PARK NAUKOWY PEŁEN ORYGINALNYCH POMYSŁÓW (FINA-LISTA KONKURSU REGIOSTARS 2009)

Założony w połowie lat dziewięćdziesiątych XX w. park naukowy w Golm, na obrzeżach Poczdamu, przekształcił się w największe i najważniejsze centrum badawcze w Brandenburgii. Na jego terenie działają obecnie trzy instytuty Maksa Plancka, dwa instytuty stowarzyszenia Fraunhofer Gesellschaft, inkubator przedsiębiorczości pod nazwą GO:IN oraz wiele innych innowacyjnych przedsiębiorstw.

Założony w 2007 r. inkubator przedsiębiorczości GO:IN zapewnia przedsiębiorcom znakomite warunki do rozpoczęcia działalności (sale konferencyjne z udogodnieniami, rozwiązania marketingowe, specjalistyczne doradztwo itp.). W parku tym, który uzyskał z EFRR wsparcie w kwocie 74,3 mln EUR, pracuje obecnie ponad 1300 naukowców. Od czasu jego utworzenia w ramach różnych ramowych programów badawczych wspieranych przez UE sfinansowano wiele wspólnych projektów badawczych.

► **Więcej informacji na temat parku Wissenschaftspark Potsdam-Golm.**

ZRÓWNOWAŻONA EUROPEJSKA SIĘĆ INFORMACJI I OBSERWACJI ŚRODOWISKA MORSKIEGO

We wszystkich unijnych ramowych programach badawczych opracowano narzędzia zapewniające większy nadzór nad danymi morskimi i ich dystrybucję. Narzędzia te stanowią podstawę zrównoważonej europejskiej sieci informacji i obserwacji środowiska morskiego EMODnet (European Marine Observation and Data Network), która będzie wspierana przez komponent EFMR dotyczący zarządzania bezpośredniego. Celem tej sieci jest opracowywanie wysokiej jakości danych morskich i bazy wiedzy na ten temat, które będą mogły być wykorzystywane przez różne strony bez dublowania działań.

► **Więcej informacji na temat [sieci EMODnet](#).**

TWORZENIE KLASTRÓW W EUROPIE

Sieć połączonych klastrów w Europie (CLOE – Clusters Linked Over Europe) to projekt rozpoczęty w ramach programu INTERREG, który pomógł siedmiu regionom w wymianie doświadczeń i informacji na temat skutecznego tworzenia klastrów i zarządzania nimi. Klastry to sieci powiązanych ze sobą firm działających zgodnie lub konkurencyjnych względem siebie, które współpracują ze sobą w celu wzmocnienia branży w określonym obszarze.

Transnarodowe kontakty między klastrami trwały nadal mimo zakończenia projektu, co stanowiło punkt wyjścia do wielu działań prowadzonych w ramach siódmego ramowego programu badawczego (7PR) oraz programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP – Competitiveness and Innovation Framework Programme), poprzednika programu COSME.

► **Więcej informacji na temat [sieci CLOE](#).**

WSPÓŁPRACA STYMULUJE FINANSOWANIE BADAŃ

Regionalna Komisja Koordynacyjna ds. Północnego Regionu Porto (CCDRN), która zarządza funduszami strukturalnymi (EFRR i EFS), opublikowała zaproszenie do składania ofert, aby wspierać projekty mające na celu stymulowanie współpracy między uniwersytetami i przemysłem lokalnym w tym regionie. Jednym z celów tego projektu było udzielenie podmiotom lokalnym pomocy w ubieganiu się o środki finansowania z 7PR.

Udany projekt zgłoszony przez Uniwersytet w Porto pod nazwą I-CITY skupiał się na rozwoju kapitału ludzkiego i działalności szkoleniowej. Projekt ten stanowił dopełnienie projektu „Miasta przyszłości”, który miał na celu udoskonalenie infrastruktury sprzętowej i usprawnienie wymiany międzynarodowej. Współpraca między tymi dwoma projektami oznaczała, że uniwersytet mógł zatrudnić więcej pracowników badawczych niż byłoby to możliwe tylko w przypadku dotacji z 7PR. Współpraca ta zaowocowała zwiększeniem zdolności do wdrażania i użytkowania stanowisk testowych, które wykorzystywano do oceniania wyników badawczych w ramach projektu „Miasta przyszłości”.

Regionalna Komisja Koordynacyjna zapewniła lepszy wgląd w działania Centrum kompetencyjnego na rzecz miast przyszłości (Competence Centre for Future Cities), co z kolei pomogło przyciągnąć większą liczbę partnerów przemysłowych oraz uzyskać wsparcie ze strony władz miejskich i lokalnych społeczności. Ten rodzaj wsparcia politycznego, który pojawił się wraz z funduszami strukturalnymi, miał kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów tego projektu.

Ponadto z chwilą, gdy Uniwersytet w Porto uzyskał dotację z 7PR, stało się jasne, że jego potencjał badawczy będzie mieć silny wpływ międzynarodowy i gospodarczy.

Zachęciło to Regionalną Komisję Koordynacyjną do zamieszczenia wyciągniętych wniosków w przedstawionym Komisie Europejskiej dokumencie dotyczącym strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji na okres programowania 2014–2020.

► **Więcej informacji na temat tych wspólnych inicjatyw.**

[Europejski Instytut Innowacji i Technologii \(EIT\)](#) ma na celu zwiększenie zdolności Europy do innowacji. Instytut ten dysponuje w ramach programu Horyzont 2020 budżetem wynoszącym 2,7 mld EUR i finansuje tzw. **wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI)**.

WWiI to w znacznym stopniu autonomiczne partnerstwo najlepszych instytucji szkolnictwa wyższego, organizacji badawczych, firm i innych zainteresowanych stron zaangażowanych w działalność innowacyjną.

Wspólnoty WWiI realizują różnego typu działania, w tym programy szkoleniowe i edukacyjne oraz projekty innowacyjne, oraz prowadzą inkubatory przedsiębiorczości.

„Działania o wartości dodanej” prowadzone przez wspólnoty WWiI są finansowane przez EIT nawet w 100%, natomiast „działania komplementarne” — nie. Z tego względu WWiI muszą znaleźć dla tych działań alternatywne źródła finansowania. Mogą do nich należeć działania finansowane z EFSI oraz działania badawcze, rozwojowe i innowacyjne prowadzone w ramach programu Horyzont 2020.

W 2010 r. powstały trzy wspólnoty WWiI:

- WWiI-klimat: łagodzenie skutków i adaptacja do zmiany klimatu;
- Laboratoria ICT EIT: technologie informacyjno-komunikacyjne;
- WWiI InnoEnergy: zrównoważona energia.

Ponadto dwie nowe wspólnoty WWiI zajęły się następującymi kwestiami:

- innowacje na rzecz zdrowego życia i aktywnego starzenia się;
- surowce: zrównoważone poszukiwanie, wydobywanie, przetwarzanie, recykling i zastępowanie.

W 2016 r. zostaną utworzone dwie dodatkowe wspólnoty WWiI:

- Food4future;
- produkcja z wartością dodaną.

W 2018 r. powstanie jeszcze jedna WWiI w dziedzinie:

- mobilności w miastach.

► **Przydatne łącza**

Portal dla podmiotów zaangażowanych w unijne programy badawczo-innowacyjne. Udostępnia on potencjalnym beneficjentom zestaw usług, które pomogą im wziąć udział w programach i uprościć ich interakcje z Komisją. Potencjalnych wnioskodawców zachęca się do [zarejestrowania się](#) w tym portalu, aby mogli w pełni korzystać z oferowanych w nim [usług](#).

[Ideal-IST](#) to narzędzie do wyszukiwania partnerów.

W wytycznych dla decydentów i organów wykonawczych pt. [„Stymulowanie efektu synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi, programem Horyzont 2020 oraz innymi programami unijnymi z zakresu badań naukowych, innowacji i konkurencyjności”](#) starannie przeanalizowano koncepcję efektu synergii między programami, co może pomóc w kształtowaniu strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji. Ponadto omówiono w nich opcje i różne scenariusze finansowania.

4.2. Cel tematyczny 2: zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT – Information and Communication Technologies)

Dostępność szybkiego Internetu szerokopasmowego oraz dostęp do infrastruktury usług cyfrowych to dwa podstawowe elementy strukturalne nowoczesnego jednolitego rynku, które umożliwiają dalszy rozwój komunikacji, usług i działalności biznesowej.

[Inicjatywa przewodnia „Europejska agenda cyfrowa”](#) to element filaru „inteligentny wzrost” strategii „Europa 2020”. Inicjatywa ta ma doprowadzić do ożywienia gospodarki europejskiej i pomóc obywatelom UE i firmom europejskim w maksymalnym wykorzystaniu potencjału technologii cyfrowych. Ma m.in. następujące cele:

- utworzenie jednolitego rynku cyfrowego, w tym tworzenie treści online, opracowywanie rozwiązań z zakresu handlu elektronicznego oraz korzystanie z podpisów elektronicznych;
- zapewnienie zgodności operacyjnej usług ICT;
- szybki i bardzo szybki dostęp do Internetu: „sieci dostępne nowej generacji” mają zapewnić osiągnięcie celów UE w zakresie szybkiego dostępu do Internetu;
- badania naukowe i innowacje w dziedzinie ICT;
- korzyści zapewniane przez ICT, takie jak e-administracja, e-zdrowie i e-zaopatrzenie.

CEL TEMATYCZNY 2 I EFSI

EFRR pomaga:

- rozwijać produkty i usługi z zakresu ICT;
- zwiększyć zakres wdrażania sieci szerokopasmowych i sieci o dużej szybkości;

- wspierać stosowanie rozwijających się technologii i sieci na potrzeby gospodarki cyfrowej;
- zwiększać wykorzystanie ICT na potrzeby handlu elektronicznego, e-administracji, e-kształcenia, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia.

EFS wspiera:

- rozwój umiejętności i kompetencji w zakresie ICT w pracy oraz ICT w administracji publicznej;
- zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych przez propagowanie umiejętności informatycznych, e-kształcenia, e-integracji, e-umiejętności oraz umiejętności z zakresu przedsiębiorczości.

EFRR pomaga rozpowszechniać sieci szerokopasmowe i rozwija ICT na obszarach wiejskich. W szczególności finansuje:

- inwestycje w infrastrukturę;
- usługi i firmy informatyczne na obszarach wiejskich;
- innowacje technologiczne w rolnictwie i leśnictwie;
- systemy informatyczne w branży rolno-spożywczej;
- klastry i sieci;
- szkolenia zawodowe w dziedzinie ICT oraz świadczenie specyficznych usług doradztwa z zakresu ICT dla wiejskich MŚP oraz rolników;
- zastosowania ICT na potrzeby e-administracji, e-integracji, e-kształcenia, e-kultury, e-handlu itp.

CEL TEMATYCZNY 2 I INNE INSTRUMENTY UE

Priorytetowe sieci UE są finansowane za pośrednictwem **instrumentu „Łącząc Europę” (CEF)**, natomiast **EFRR i EFRROW wspierają komplementarną infrastrukturę lokalną i regionalną**. Z uwagi na zasadę niekumulowania nie jest możliwe otrzymywanie różnych dotacji na ten sam projekt.

CEF i Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) zapewniają **środki początkowe i pomoc techniczną** na potrzeby ograniczonej liczby inicjatyw dotyczących sieci szerokopasmowych. Inicjatorzy projektów, którzy chcieliby uzyskać środki bezpośrednio z CEF, będą musieli przedstawić najnowocześniejsze rozwiązania technologiczne i zaprezentować innowacyjne modele biznesowe lub rozwiązania o dużym stopniu powtarzalności. **Instrumenty finansowe dostępne w ramach CEF można łączyć z dotacjami z innych źródeł unijnych.**

Wybierając najwłaściwszy instrument finansowania, należy wziąć pod uwagę potencjał operacji w zakresie generowania przychodów oraz poziom zagrażającego jej ryzyka.

Technologie informacyjne i komunikacyjne (ICT) można również znaleźć w wielu obszarach programu **Horyzont 2020**. Z tego względu opracowano wytyczne, które powinny pomóc inicjatorom potencjalnych projektów w znalezieniu w programie Horyzont 2020 tematów związanych z ICT. Wytyczne te można znaleźć w witrynie [Europejskiej agendy cyfrowej](#).

SZKOCKI UNIWERSYTET ŁACZY ŚRODKI NA BADANIA NAUKOWE POCHODZĄCE Z EFRR, EFS I UE

W poprzednich okresach programowania EFRR pomógł uniwersytetowi University of the Highlands & Islands (UHI) zwiększyć zdolności badawcze i rozbudować infrastrukturę informatyczną, natomiast środki finansowania z EFS umożliwiły opracowanie programu kursów i materiałów do nich, aby wesprzeć osoby korzystające z niestandardowych form nauczania.

Projekt MERIKA (Marine Energy Research Innovation and Knowledge Accelerator) to ambitna inicjatywa podjęta przez uniwersytet UHI, która pozwoliła przekształcić wydział nauki, zdrowia i inżynierii tego uniwersytetu we wzorcowe centrum badawczo-innowacyjne w zakresie energii fal morskich. Projekt ten ma być realizowany w latach 2014–2017 i jest finansowany ze środków siódmego ramowego programu badawczego (poprzednika programu Horyzont 2020).

Cel nr 3 **unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia**, który skupia się na tworzeniu innowacyjnych, skutecznych i zrównoważonych systemów opieki zdrowotnej, obejmuje wsparcie dla systemów i zdolności w zakresie e-zdrowia.

► Przydatne łącza

Dostęp do środków finansowania z UE przeznaczonych dla tematów i projektów związanych z **agendą cyfrową** można uzyskać bezpośrednio w witrynie [Europejskiej agendy cyfrowej](#).

Podłączone społeczności to inicjatywa Komisji mająca na celu wspieranie regionów i miast w rozwijaniu sieci szerokopasmowych. Inicjatywa ta ułatwia wdrażanie szybkich sieci szerokopasmowych w ramach wielu innowacyjnych projektów pilotażowych, które można potem powielać w całej UE. Potencjalni beneficjenci mogą [przesyłać swoje pomysły](#). Aby uzyskać więcej informacji na ten temat, należy wysłać zapytanie pocztą elektroniczną na adres EC-CONNECTED-COMMUNITIES@ec.europa.eu.

Europejski portal poświęcony łączom szerokopasmowym to platforma informacyjna dla zainteresowanych stron, która dostarcza informacji na temat projektów sieci szerokopasmowych oraz strategii i planów działania w tym zakresie w poszczególnych państwach członkowskich. Potencjalni beneficjenci mogą się zarejestrować w tym [portalu](#).

4.3. Cel tematyczny 3: wzmocnienie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)

Kluczowe znaczenie dla rozwoju MŚP ma polityka spójności. Jak stwierdzono w strategii „Europa 2020”, zagwarantowanie MŚP pełnego dostępu do kredytów jest bardzo ważne dla zwiększenia innowacyjności oraz długofalowej stabilności w UE.

Kolejnym instrumentem wspierającym rozwój MŚP jest filar II wspólnej polityki rolnej (WSP), zwłaszcza w zakresie rolnictwa, leśnictwa i obszarów wiejskich.

CEL TEMATYCZNY 3 I EFSI

EFRR będzie wspierać przedsiębiorczość przez:

- finansowanie inkubatorów przedsiębiorczości;
- opracowywanie nowych modeli biznesowych dla MŚP;
- wspieranie tworzenia i rozbudowy zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług;
- pomaganie MŚP we wchodzeniu na rynki regionalne, krajowe i międzynarodowe;
- angażowanie się w proces innowacji.

EFS zachęca do samozatrudniania się i do tworzenia innowacyjnych MŚP. Poza tym:

- pomaga przedsiębiorcom i pracownikom dostosowywać się do zmian;
- propaguje przedsiębiorstwa społeczne i gospodarkę społeczną;
- zwiększa konkurencyjność MŚP przez propagowanie zwiększania możliwości przystosowawczych przedsiębiorstw i pracowników;

- wspiera podmioty zajmujące się kształceniem i szkoleniem zawodowym.

EFRROW finansuje wszystkie sektory rolnictwa, firmy z branży leśnej, a także mikro- i małe przedsiębiorstwa wiejskie przez:

- zachęcanie do współpracy między różnymi firmami i zainteresowanymi stronami, sieciami oraz klastrami;
- stymulowanie innowacji w rolnictwie przez europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa;
- zachęcanie MŚP do dostosowywania się do zmian klimatu przez udzielanie różnych rodzajów pomocy ukierunkowanej, w tym świadczenie usług doradztwa w zakresie ekologii.

EFMR zwiększa konkurencyjność MŚP w sektorach rybołówstwa i akwakultury. Ma w swojej ofercie fundusze na wzmocnienie rozwoju technologicznego i innowacji w następujących obszarach:

- efektywność energetyczna i transfer wiedzy;
- usługi doradztwa w zakresie strategii biznesowych i marketingowych, a także zrównoważonego rozwoju środowiska;
- partnerstwa między rybakami i naukowcami;
- dywersyfikacja i poprawa bezpieczeństwa oraz warunków pracy na łodziach rybackich.

Tam gdzie [instrumenty finansowe](#) oferują firmom (w tym MŚP) finansowanie, takie wsparcie powinno zachęcać do tworzenia nowych przedsiębiorstw przez:

- dostarczanie kapitału zaangażowanego oraz kapitału na rozruch i kapitału na rozwój działalności;
- oferowanie kapitału na wzmocnienie firmy lub na nowe projekty;
- pomaganie firmom we wchodzeniu na nowe rynki.

Wsparcie takie może obejmować inwestycje w zasoby zarówno wymierne, jak i niewymierne, a także kapitał obrotowy przyznawany zgodnie z przepisami UE w sprawie pomocy udzielanej przez państwo. Może również obejmować koszty związane z przeniesieniem praw własności, przy założeniu że takie przeniesienie ma miejsce między niezależnymi inwestorami.

CEL TEMATYCZNY 3 I INNE INSTRUMENTY UE

MŚP są zachęcane do uzyskiwania środków finansowania z programów [COSME](#) i [Kreatywna Europa](#).

MŚP są także zachęcane do uczestniczenia w całym **programie Horyzont 2020**, a w szczególności w jego komponentie **Wiodąca pozycja w przemyśle**:

Działania w ramach komponentu Wiodąca pozycja na polu technologii wspomagających i przemysłowych (LEITs) skupiają się na ICT, nanotechnologii, zaawansowanych materiałach, biotechnologii, produkcji przemysłowej i przemyśle kosmicznym.

Komponent **Dostęp do finansowania ryzyka** przyciąga kapitał prywatny i kapitał wysokiego ryzyka. W ramach tego komponentu program Horyzont 2020 pomaga firmom i innym rodzajom instytucji zaangażowanych w badania naukowe i działalność innowacyjną w uzyskiwaniu lepszego dostępu do pożyczek, gwarancji, kontrgwarancji oraz kapitału hybridowego, typu „mezzanine” i własnego.

Komponent **Innowacje w MŚP** to ukierunkowane na przyszłość dopełnienie EFSI. Obejmuje on **Instrument MŚP**, wsparcie dla **inicjatywy EUREKA/Eurostars** zapewniające środki finansowania na potrzeby transnarodowych projektów opartych na współpracy prowadzonych przez MŚP zaangażowane w intensywne badania naukowe, a także różne działania, których celem jest rozwój i świadczenie na rzecz MŚP lepszych usług wspierania innowacji.

Instrument MŚP, dysponujący na lata 2014–2020 budżetem w kwocie 3 mld EUR, pomaga MŚP w opracowywaniu przełomowych, innowacyjnych koncepcji gotowych do komercyjnego wprowadzenia na rynek globalny. Działania, które można wspierać, oraz zaproszenia do składania wniosków zamieszczono w [programie prac](#) na lata 2014–2015.

Instrumenty finansowe programu Horyzont 2020 mogą być wykorzystywane razem z instrumentami dostępnymi w ramach programu COSME. Więcej informacji na temat banków i funduszy, które zapewniają [wspierane przez UE finansowanie ryzyka](#).

Ważną rolę we wdrażaniu każdego z instrumentów finansowych w imieniu Komisji i we współpracy z nią odgrywają [Europejski Bank Inwestycyjny \(EBI\)](#) oraz [Europejski Fundusz Inwestycyjny \(EFI\)](#).

[Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw \(EASME\)](#) została powołana przez Komisję do zarządzania kilkoma programami UE, w tym większością programu COSME, siecią Enterprise Europe Network (EEN) oraz częścią programu Horyzont 2020 – w szczególności komponentami Innowacje w MŚP i Wiodąca pozycja na polu technologii wspomagających i przemysłowych.

Kreatywna Europa: w komunikacie Komisji w sprawie strategii „Europa 2020” podkreślono, że UE powinna sformułować bardziej atrakcyjne ramowe warunki innowacyjności i kreatywności. Sektor kultury i sektor kreatywny są z tego powodu źródłem innowacyjnych pomysłów, które można przekształcić w produkty i usługi, a to z kolei może pomóc w generowaniu wzrostu gospodarczego i nowych miejsc pracy oraz w dostosowaniu się do zmian społecznych. W komunikacie tym stwierdzono również, że aby pomóc tym sektorom w pełnym wykorzystaniu ich potencjału gospodarczego, należy ułatwić im dostęp do finansowania. **Instrument gwarancyjny dla sektora kultury i sektora kreatywnego**, który zostanie wprowadzony w 2016 r., stanowi odpowiedź na te potrzeby i dzięki efektowi mnożnikowemu powinien wygenerować nawet 750 mln EUR¹³ dla małych **firm działających** w tych dwóch sektorach.

W przepisach dotyczących programów Kreatywna Europa i COSME nie ma żadnych wyjątków od zasady niekumulowania¹⁴. Instrumenty finansowe mogą być jednak łączone z dotacjami, dopłatami do oprocentowania i dopłatami na opłaty gwarancyjne.

► Więcej informacji

Nowa wersja [narzędzia Rejestr beneficjentów](#) (udostępniona 28 lutego 2014 r.) zawiera kwestionariusz, który pozwala określić, czy dana firma może być uznana za MŚP w myśl zalecenia UE nr 2003/361/WE i czy może ubiegać się o finansowanie pewnych działań w ramach programu Horyzont 2020.

13 Łączna kwota gwarancji razem z częścią finansowaną przez instytucje finansowe.

14 Należy jednak zauważyć, że artykuł 10(2) rozporządzenia w sprawie programu COSME umożliwia co następuje: „Sieć Enterprise Europe Network można także wykorzystywać do świadczenia usług w imieniu innych programów unijnych, takich jak Horyzont 2020. Mogą to być m.in. usługi doradcze zachęcające MŚP do udziału w innych programach unijnych”. Niektóre usługi świadczone bezpośrednio na rzecz MŚP przez partnerów należących do sieci Enterprise Europe Network mogą być także objęte celami programów operacyjnych i z tego względu mogą być oddzielone i wspierane przez dotacje z EFSI i na warunkach EFSI.

4.4. Cel tematyczny 4: wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

Oczekuje się, że każdy z funduszy EFRR, FS i EFRROW przyspieszy wdrażanie ustawodawstwa UE w dziedzinie odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej. Mające zastosowanie do EFSI rozporządzenie w sprawie przepisów wspólnych wymaga także od państw członkowskich udzielenia informacji na temat tego, jak zamierzają przeciwdziałać zmianie klimatu. Jest to zgodne z celem UE dotyczącym przeznaczenia co najmniej 20% unijnego budżetu na ograniczenie zmian klimatu.

CEL TEMATYCZNY 4 I EFSI

Zarówno **EFRR**, jak i **FS** skupiają się na następujących kwestiach:

- efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii;
- efektywna kogeneracja;
- inteligentne sieci dystrybucji energii i zintegrowane plany działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej i zrównoważonej energii dla obszarów miejskich.

EFRR wspiera ponadto badania naukowe i innowacje w dziedzinie technologii niskoemisyjnych.

EFROW wspomaga konwersję budynków zlokalizowanych na obszarze lub w pobliżu osad wiejskich – powinno to zwiększyć efektywność energetyczną, obniżyć koszty, zapewnić tworzenie nowych miejsc pracy i przyciągnąć inwestycje. Przewidywane są także inwestycje w produkcję energii w gospodarstwach oraz w upowszechnianie energii ze źródeł odnawialnych na obszarach wiejskich.

EFMR pozwala zwiększyć efektywność energetyczną na łodziach rybackich przez inwestowanie w sprzęt oraz wprowadzenie kontroli efektywności energetycznej i innych systemów. Dostępne jest także wsparcie mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej w dziedzinie akwakultury.

Przejście na gospodarkę niskoemisyjną wymaga także nowych umiejętności w sektorze budownictwa. W tym obszarze **EFS** może zaoferować szkolenia i kształcenie oraz zapewniać mechanizmy kojarzące podaż umiejętności ekologicznych z popytem na nie.

SZKOLENIA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEJ PRZYSZŁOŚCI

Projekt Greenways to Work (realizowany w Zjednoczonym Królestwie w okresie od sierpnia 2009 r. do lipca 2012 r.) uzyskał z EFS dofinansowanie w wysokości ponad 800 tys. GBP. W jego ramach przeprowadzono szkolenia z zakresu recyklingu, technologii związanych z odnawialnymi źródłami energii i efektywności energetycznej.

Jednym z celów projektu było zmniejszenie tzw. ubóstwa energetycznego mieszkańców budynków socjalnych na obszarze objętym projektem. W ramach projektu przeprowadzono szkolenia dla własnego personelu oraz dla pracowników opieki społecznej mających bezpośrednią styczność z podopiecznymi, aby nauczyć ich doradzania mieszkańcom w kwestiach sposobów zwiększenia efektywności energetycznej ich mieszkań, aby zmniejszyli ilość paliwa zużywanego do ogrzewania.

Oferowano także szkolenia dla lokalnych firm budowlanych i hydraulicznych, w ramach których uczono uczestników technik instalacji ogniw fotowoltaicznych, domowych pomp ciepłych oraz systemów solarnych do podgrzewania wody. Przeszkoleni pracownicy mogli pomagać klientom w uzyskiwaniu dotacji rządowych na instalację sprzętu umożliwiającego oszczędzanie energii.

Projekt realizowano równolegle z programem EFRR mającym na celu zapewnienie lepszej izolacji domów. Ta forma finansowania zainspirowała także organizatorów szkoleń do samodzielnego opracowania i prowadzenia odpowiednich kursów.

Połączone środki finansowania z **EFRR** i **EFRRROW** można było również wykorzystywać do rozwijania odnawialnych źródeł energii. Za przykład może tutaj posłużyć instalowanie kotłów na biomasę lub zrębki oraz propagowanie rolnictwa opartego na wykorzystaniu biomasy.

PROPAGOWANIE UPRAW ENERGETYCZNYCH

Uprawy energetyczne stanowią alternatywę dla paliw kopalnych i mogą się przyczynić do realizacji celów UE w zakresie łagodzenia skutków zmiany klimatu. Korzystając z EFRRROW, lokalna grupa działania funkcjonująca w miejscowości Sud du Pays de Saint-Brieuc we Francji zachęcała rolników do myślenia o uprawach energetycznych jako o ekologicznej możliwości dywersyfikacji ich działalności biznesowej.

Jeden z tych rolników otrzymał dofinansowanie na testowanie możliwości wykorzystania w charakterze biopaliwa rośliny o nazwie miskantus. Wyniki projektu okazały się inspirujące. „Uprawa miskantusa jest znacznie łatwiejsza niż uprawa innych roślin. Co roku jeden hektar tych roślin energetycznych może wchłoniąć około 36 ton dwutlenku węgla. Można je wykorzystywać do ogrzewania w postaci zrębków lub granulatu, możliwe jest także ich przekształcanie w etanol” – wyjaśnił rolnik.

CEL TEMATYCZNY 4 I INNE INSTRUMENTY UE

Podprogram działań na rzecz klimatu stanowiący element programu LIFE finansuje projekty dotyczące łagodzenia skutków zmian klimatu i dostosowywania się do takich zmian, a także zarządzania klimatem i dostarczania informacji na jego temat.

Istnieje kilka obszarów, w których EFSI i program LIFE mogą ze sobą współpracować:

- **Projekty zintegrowane** wymagające połączenia dotacji z programu LIFE i innych źródeł finansowania mających na celu wdrożenie planów lub strategii regionalnych, wieloregionalnych i krajowych wymaganych przez politykę lub ustawodawstwo UE w dziedzinie klimatu.
- **Projekty sekwencyjne**, w przypadku których z programu LIFE można wspierać różne projekty pilotażowe dotyczące efektywności energetycznej. Projekty te można potem realizować w większej skali i powielać z wykorzystaniem inwestycji z EFSI lub rozpowszechniać za pomocą sieci transnarodowych związanych z EFSI.
- Z EFSI można także wspierać **projekty innowacyjne** finansowane ze środków programu LIFE, aby wspomagać działania związane z oceną i rozpowszechnianiem.

Wyzwanie społeczne „Bezpieczna, czysta i efektywna energia” stanowiące element programu Horyzont 2020 ma na celu zbudowanie konkurencyjnego systemu energetycznego przez prowadzenie działań w siedmiu specyficznych obszarach badawczych:

- zmniejszenie zużycia energii i śladu węglowego;
- zaopatrzenie w tanią niskoemisyjną energię elektryczną;
- paliwa alternatywne i mobilne źródła energii;
- jedna europejska sieć elektroenergetyczna;
- nowe osiągnięcia wiedzy i technologii;
- sprawne podejmowanie decyzji i udział społeczeństwa;
- wprowadzanie na rynek innowacji z zakresu energetyki i ICT.

Wyzwanie społeczne „Inteligentny, ekologiczny i zintegrowany transport” stanowiące element programu Horyzont 2020 wspiera rozwój zasobooszczędnego transportu zapewniającego poszanowanie środowiska oraz uzyskanie pozycji globalnego lidera w europejskiej branży transportowej. Stymuluje także do większej mobilności, zmniejszenia zagęszczenia ruchu oraz zapewnienia większego bezpieczeństwa.

Wspólne projekty realizowane z EFSI i środków programu Horyzont 2020 można realizować w różnych obszarach takich jak:

- wprowadzanie na rynek innowacji energetycznych związanych z projektami dotyczącymi wdrażania polityki energetycznej;
- przygotowywanie gruntu pod inwestycje;
- budowanie potencjału;
- działania zmierzające do uzyskania akceptacji społecznej;
- finansowanie inicjatorów projektów (na przykład centrów badawczych).

Wsparcie z programu Horyzont 2020 dla działań związanych z komercjalizacją można także połączyć z finansowaniem z EFS szkoleń i kształcenia w zakresie umiejętności ekologicznych.

EFS WSPIERA EKOLOGICZNE MIEJSCA PRACY W RUMUNII

Firmy rumuńskie połączyły siły w ramach projektu wspieranego z EFS, którego celem było udzielenie pomocy osobom zwolnionym z pracy w sektorze energetycznym. Projekt „Od restrukturyzacji do zatrudnienia” pomógł około stu bezrobotnym z południowo-wschodniej Rumunii. Z uwagi na swoje kwalifikacje i doświadczenie osoby te dysponowały właściwymi umiejętnościami, aby móc pracować w rozwijającym się sektorze odnawialnych źródeł energii. Zidentyfikowano możliwości w tym sektorze i udzielono pomocy osobom poszukującym pracy w uzyskaniu dodatkowych umiejętności potrzebnych do zdobycia zatrudnienia w tej branży.

EFSI mogą także dostarczać funduszy niezbędnych do kontynuowania lub komercjalizacji projektów realizowanych w ramach programu Horyzont 2020, co ilustruje poniższy przykład.

EFROW WSPOMAGA WPROWADZANIE NA OBSZARACH WIEJSKICH INNOWACJI Z ZAKRESU TECHNOLOGII EKOLOGICZNYCH

Wspieranie innowacji na obszarach wiejskich stanowi podstawę rozwoju tych obszarów. Przykład projektu realizowanego w ramach programu LEADER w jednej z hodowli świń we Francji ilustruje, jak można wykorzystać takie wsparcie w celu zwiększenia efektywności energetycznej obiektów hodowlanych. Zbudowano innowacyjny system zarządzania nawozem naturalnym, który zmniejsza ilość amoniaku i tym samym redukuje potrzebę oczyszczania powietrza. W budynkach zainstalowano także skuteczną izolację, aby jeszcze bardziej ograniczyć ich wpływ na środowisko. Projekt doprowadził do zmniejszenia o 99,6% kosztów ogrzewania i o 75% kosztów wentylacji.

CEF – energia i EFSI uzupełniają się nawzajem, ponieważ ten pierwszy wspiera infrastrukturę energetyczną, a ze środków EFRR, FS i EFROW można sfinansować inteligentne sieci dystrybucji energii elektrycznej.

4.5. Cel tematyczny 5: promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem

CEL TEMATYCZNY 5 I EFSI

EFRR i **FS** skupiają się na opracowywaniu strategii i planów działania dotyczących dostosowania do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Fundusze te pomagają także w przygotowywaniu inwestycji w systemy zarządzania klęskami żywiołowymi oraz w opracowywaniu służących do tego celu narzędzi.

EFROW wspiera:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi;
- lepsze gospodarowanie glebą;
- podtrzymywanie różnorodności genetycznej.

EFS może uzupełniać działania w tym obszarze przez ukierunkowane kształcenie, szkolenia i podnoszenie umiejętności pracowników w zakresie zapobiegania ryzyku i zarządzania nim oraz dostosowania do zmian klimatu.

Można łączyć fundusze, skupiając je na różnych kwestiach takich jak:

- przeciwdziałanie zmianie klimatu;
- ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami;
- innowacje i rozwój technologii na potrzeby dostosowania do zmiany klimatu;
- wsparcie dla firm w stosowaniu środków i technologii ułatwiających dostosowanie;
- działania mające na celu ograniczenie zanieczyszczenia wody przez rolnictwo.

CEL TEMATYCZNY 5 I INNE INSTRUMENTY UE

Podprogram działań na rzecz klimatu stanowiący element programu LIFE wspiera projekty w dziedzinie łagodzenia skutków zmian klimatu i dostosowywania się do takich zmian, a także zarządzania klimatem i dostarczania informacji na jego temat.

Z tym celem tematycznym związane są trzy „wyzwania społeczne” wchodzące w zakres programu **Horyzont 2020**:

- bezpieczeństwo żywności, zrównoważone rolnictwo i leśnictwo, badania wód morskich i śródlądowych oraz biogospodarka;
- działania na rzecz klimatu, ochrona środowiska, efektywne wykorzystywanie zasobów i surowce;
- bezpieczne społeczeństwa — ochrona wolności i bezpieczeństwa Europy oraz jej mieszkańców.

Instrument Finansowy Ochrony Ludności ma na celu wspieranie i dopełnianie działań państw członkowskich związanych z ochroną ludzi, środowiska i własności, w tym dziedzictwa kulturowego, w przypadku klęsk żywiołowych i spowodowanych przez człowieka, aktów terroryzmu oraz katastrof technicznych, radiologicznych i ekologicznych. Budżet tego instrumentu wynosi 368 mln EUR. Programy pracy i szczegóły corocznych zaproszeń do składania wniosków opublikowano w witrynie Komisji pod nazwą [Pomoc humanitarna i ochrona ludności](#).

Instrument Finansowy Ochrony Ludności obejmuje m.in. zapobieganie klęskom żywiołowym oraz badania i projekty dotyczące gotowości na wypadek wystąpienia klęsk żywiołowych — są to obszary interwencji, które najczęściej dopełniają projekty realizowane z polityki spójności takie jak:

- **projekty z zakresu zapobiegania zagrożeniom** mające na celu osiągnięcie wyższego poziomu ochrony przed klęskami żywiołowymi i odporności na nie przez zapobieganie takim klęskom lub łagodzenie ich skutków;

- **projekty z zakresu gotowości na zagrożenia**, które mają na celu podniesieniu poziomu świadomości specjalistów i wolontariuszy ds. ochrony ludności i zanieczyszczeń morza w zakresie gotowości na wypadek wystąpienia klęsk żywiołowych.

Tematem potencjalnych projektów może być:

- badanie, projektowanie, wypracowywanie, testowanie i wdrażanie innowacyjnych praktyk;
- ocena i ulepszanie istniejących praktyk;
- opracowywanie ogólnych wytycznych;
- identyfikacja i rozpowszechnianie najlepszych praktyk dzięki współpracy transnarodowej.

Efekty prac wykonanych w ramach tych projektów można następnie rozpowszechnić z wykorzystaniem EFSI.

NOWE TECHNOLOGIE ZAPEWNIAJĄ EKOLOGICZNE PODEJŚCIE DO OCHRONY PRZED POWODZIAMI.

Nowe technologie poprawiają już wpływ tradycyjnych wałów na środowisko w Niemczech. Projekt finansowany z EFRROW, w którym zastosowano taką technologię w dolinie Renu, ilustruje, jak można wykorzystać fundusze unijne przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich do zapewniania ekologicznego podejścia do usług środowiskowych związanych zapobieganiem powodziom.

W ramach tego projektu w programie rozwoju obszarów wiejskich przewidziano specyficzną pomoc przy prowadzeniu prac przeciwpowodziowych. Wsparcie z EFRROW umożliwiło szybsze wdrożenie programu budowy konstrukcji przeciwpowodziowych, a w tym remont istniejących i budowę nowych wałów, jak również budowę obiektów do zatrzymywania fali powodziowej, takich jak poldery.

Wsparcie wykorzystano też do przeniesienia wałów, ponieważ uzyskane środki mają nie tylko zapewniać ochronę przez powodzią, ale także służyć także ulepszeniu ekosystemu. Działania związane z modernizacją wałów obejmują teraz zawsze możliwość ich przeniesienia, aby utworzyć na przykład dodatkowe naturalne tereny podmokłe.

Fundusz Solidarności Unii Europejskiej (FSUE)

został utworzony w 2002 r., aby umożliwić reagowanie na poważne klęski żywiołowe i okazywanie europejskiej solidarności regionom europejskim, które padły ofiarą takich klęsk. Od czasu powstania tego funduszu wykorzystano go na potrzeby likwidacji skutków różnych klęsk żywiołowych, takich jak powódzie, pożary lasów, trzęsienia ziemi, huragany i susze. FSUE pomaga państwom członkowskim w finansowaniu ze środków publicznych operacji nadzwyczajnych w czterech głównych obszarach:

- niezwłoczne odtwarzanie infrastruktury;
- tymczasowe zakwaterowanie i działania nadzwyczajne;
- natychmiastowe zabezpieczanie infrastruktury prewencyjnych i środki do ochrony dziedzictwa kulturowego;
- oczyszczanie obszarów objętych klęską żywiołową, łącznie ze strefami przyrodniczymi.

Fundusz jest przeznaczony wyłącznie na finansowanie szkód niepodlegających ubezpieczeniu i nie przewiduje odszkodowań za straty prywatne. Pomoc z FSUE nie przysługuje w przypadku działań długofalowych, takich jak długotrwała odbudowa, ponowne wejście na ścieżkę rozwoju gospodarczego i działania zapobiegawcze, można jednak wtedy starać się o wsparcie z EFSI.

► **Więcej informacji na temat [Funduszu Solidarności Unii Europejskiej](#).**

4.6. Cel tematyczny 6: zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami

CEL TEMATYCZNY 6 I EFSI

EFRR i **FS** inwestują w efektywne zaopatrzenie w wodę, oczyszczanie ścieków, ponowne wykorzystywanie wody i gospodarowanie odpadami, a także w infrastrukturę ekologiczną. Inwestują również w działania zmierzające do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza związanego z transportem, w udoskonalenie infrastruktury transportu publicznego i w propagowanie alternatywnych form transportu.

Niezależnie od tego **EFRR** wspiera inwestycje w dywersyfikację lokalnych gospodarek przez ochronę i wzmacnianie dziedzictwa kulturowego i krajobrazów. Finansuje także zrównoważony i zintegrowany rozwój obszarów miejskich przez budowę zrównoważonych systemów drenażu miejskiego, działania prowadzące do odkrywania gleby pokrytej materiałami nieprzepuszczalnymi, a także rekultywację obszarów zanieczyszczonych i renowację obiektów kulturalnych.

EFROW wspiera odtwarzanie, ochronę i zwiększanie różnorodności biologicznej, w tym obszarów objętych programem Natura 2000 oraz systemów upraw o dużej wartości przyrodniczej. Przyczynia się również do ochrony krajobrazów europejskich przez propagowanie ekologicznych metod upraw, takich jak:

- rolnictwo ekologiczne;
- wprowadzanie stref dla zwierzyny na obszarach rolniczych i leśnych;

- zwracanie rolnikom i posiadaczom lasów kosztów poniesionych na obszarach objętych programem Natura 2000 i w wyznaczonych korytarzach dla zwierząt;
- zwiększanie efektywności wykorzystania wody w rolnictwie;
- wprowadzanie środków mających na celu poprawę jakości wody i gleby.

EFMR wspiera proces przechodzenia na rybołówstwo zrównoważone. Zapewnia to równowagę między zdolnościami połowowymi a dostępnymi zasobami ryb i pomaga unikać niechcianych połowów. Fundusz inwestuje w ekoinnowacje, które zmniejszają wpływ połowów i akwakultury na środowisko. Dostępne są także środki na potrzeby projektów z zakresu akwakultury, które cechuje wysoki poziom ochrony środowiska i w ramach których świadczy się usługi w zakresie ochrony środowiska. **EFMR** propaguje pełniejsze przestrzeganie zasad wspólnej polityki rybołówstwa, usprawnienie systemu kontroli rybołówstwa oraz skuteczniejsze dostarczanie pełniejszych danych naukowych na potrzeby oceny biologicznego stanu zasobów ryb. Fundusz ten wspiera również realizację dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, aby do 2020 r. osiągnąć „dobry stan środowiska” wszystkich wód morskich UE.

EFS może się przyczynić do osiągnięcia tego celu tematycznego przez podwyższenie poziomu kształcenia i szkolenia naukowców, studentów, nauczycieli i osób bezrobotnych, tak aby poszerzyć ich umiejętności i kwalifikacje w zakresie ochrony środowiska. **EFS** może pomóc w tworzeniu nowych miejsc pracy w sektorach ochrony środowiska i turystyki. **EFROW** i **EFMR** dysponują też dodatkowymi źródłami finansowania na rozwój umiejętności w sektorach rolnictwa i rybołówstwa.

OCHRONA ZIEŁONEGO PASA WOKÓŁ MIEJSCOWOŚCI VITORIA

Na zielony pas wokół Vitorii w Hiszpanii składa się grupa otaczających miasto parków i terenów o wysokiej wartości ekologicznej. Pas pełni funkcję strefy buforowej, tzw. „zielonych płuc” między obszarem miasta i otaczającym go środowiskiem wiejskim. Projekt oferuje rozwiązanie zapewniające odtworzenie i zachowanie zdegradowanych terenów o wysokiej wartości ekologicznej i pomaga zaspokoić zapotrzebowanie społeczeństwa na obiekty rekreacyjne na wolnym powietrzu.

Inicjatywa zakłada poszerzenie umiejętności w zakresie zapewniania różnorodności biologicznej oraz tworzenie nowych miejsc pracy przez zorganizowanie dla osób trwale bezrobotnych kursów szkoleniowych z zakresu pielęgnacji terenów zielonych oraz organicznego sadownictwa i ogrodnictwa, a także programów kształtowania krajobrazu. Oprócz środków finansowania z FS projekt uzyskał wsparcie z EFS z przeznaczeniem na programy szkoleniowe i badawcze, aby zapewnić sprawne zarządzanie zielonym pasem wokół Vitorii.

► **Więcej informacji** [na temat zielonego pasa wokół Vitorii.](#)

CEL TEMATYCZNY 6 I INNE INSTRUMENTY UE

EFSI i wchodzący w skład programu **LIFE podprogram działań na rzecz środowiska** dopełniają się nawzajem, gdyż ich priorytety dotyczące ochrony środowiska i efektywnego gospodarowania zasobami są podobne. Podprogram działań na rzecz środowiska wchodzący w skład programu LIFE wspiera projekty z zakresu ochrony środowiska i efektywnego gospodarowania zasobami, przyrody i różnorodności biologicznej oraz zarządzania środowiskiem i udostępniania informacji na jego temat.

EFRR, FS i program LIFE w zakresie priorytetu „Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami” mogą wspierać inwestycje w sektorach gospodarki odpadami i gospodarki wodnej w celu propagowania efektywnego wykorzystywania zasobów. Mogą też współfinansować projekty, które mają na celu ochronę różnorodności biologicznej i dziedzictwa naturalnego.

Projekty mogą łączyć te dwa strumienie środków finansowania przez utworzenie równoległych projektów w specjalnej witrynie oferującej finansowanie z programu LIFE. Poniżej zamieszczono kilka przykładów projektów realizowanych w ramach programu LIFE, w których wykorzystano kombinację uzupełniających się funduszy.

Z LAPONII

Projekt zrealizowany w środkowej Laponii pomógł rozpropagować ekoturystykę i rekreację w pięciu największych obszarach chronionych w tym regionie. W jego ramach wykorzystano połączone środki finansowania z programu LIFE+ i z EFRR do zbudowania niezbędnej infrastruktury turystycznej, takiej jak szlaki turystyczne i wieże do obserwacji ptaków. Naśladując te poczynania, z połączonych środków finansowania skorzystały też inne projekty.

► **Kolejny taki przykład to** [projekt BirdLife](#) zrealizowany w Słowenii.

ZWIĘKSZENIE LICZBY RYSI IBERYJSKICH W ANDALUZJI

Pierwszy projekt zrealizowany w ramach programu LIFE+ przez regionalny rząd Andaluzji pomógł w określeniu najlepszego sposobu wdrożenia planu odtworzenia populacji rysia iberyjskiego. W kolejnym projekcie LIFE+ przeprowadzono szereg skoordynowanych działań ochronnych takich jak:

- zwiększenie ilości naturalnego pokarmu i zapewnienie lepszych powiązań między cechami siedliska;
- ponowne wprowadzenie i monitorowanie rysia na starannie wybranych terenach;
- rozwiązywanie problemów w „czarnych punktach”, w których ryzyko i zagrożenia dla tego gatunku były szczególnie wysokie;
- przeprowadzenie kampanii podnoszących świadomość, aby zaznajomić lokalnych mieszkańców i gości z zasadami ochrony rysia.

EFRRROW zapewnił sfinansowanie bieżących prac w zakresie zarządzania siedliskiem, wypłacając użytkownikom gruntów określone kwoty przeznaczone na zadbanie o to, aby należące do nich grunty były „przyjazne dla ryśi”.

EFRR współfinansował też szczególnie skuteczne działania ochronne, w tym budowę niezbędnych centrów hodowlanych i obiektów dla gości.

W efekcie tego zintegrowanego modelu finansowania ryśie iberyjskie hodowane w centrach finansowanych ze środków EFRR żyją bezpiecznie na wolności w swoich nowych siedliskach, a ich populacja rośnie. To zasługa prac początkowych wykonanych w ramach programu LIFE oraz kolejnych dotacji z EFRRROW.

► [Więcej informacji na temat projektu dotyczącego ryśia iberyjskiego realizowanego w ramach programu LIFE.](#)

OCHRONA SIEDLISK PODMORSKICH W ANDALUZJI

Podmorskie łąki posidonii oceanicznej w Andaluzji to unikatowy ekosystem, który poprawia jakość powietrza, chroni wybrzeże przed erozją i jest domem dla licznej populacji ryb. Dzięki swojemu naturalnemu pięknu siedlisko to przyciąga także wielu turystów. Ekosystem ten jest jednak od pewnego czasu zagrożony z uwagi na zanieczyszczenie środowiska, kotwiczenie łodzi, niekontrolowane połowy włokiem i lokalne rybołówstwo, a także wzrost liczby inwazyjnych gatunków egzotycznych. Głównym celem tego projektu przyrodniczego realizowanego w ramach programu LIFE+ było zapewnienie lepszej ochrony łąk posidonii oceanicznej.

EFR wsparł ten realizowany w ramach programu LIFE+ projekt przez zapewnienie dodatkowej pomocy finansowej na budowę sztucznych raf i bojek wyznaczających granice tego obszaru.

Ponadto dzięki popularyzacji projektu, co roku dziesiątki ochotników pomagają kontrolować kondycję tego ważnego i zagrożonego ekosystemu Morza Śródziemnego.

► [Więcej informacji na temat łąk posidonii oceanicznej.](#)

Wchodzące w skład programu **Horyzont 2020** wyzwanie społeczne „**Działania na rzecz klimatu, ochrona środowiska, efektywne wykorzystywanie zasobów i surowce**” ma na celu utworzenie gospodarki i społeczeństwa, które efektywnie gospodarują zasobami i są odporne na zmiany klimatu. Aby zaspokoić potrzeby rosnącej światowej populacji, celem tej inicjatywy jest również ochrona zasobów i ekosystemów naturalnych oraz zrównoważone zarządzanie nimi, a także zapewnienie zrównoważonych dostaw i zrównoważonego wykorzystania surowców.

Działania podejmowane w ramach tego programu prac pozwalają zapełnić luki w bazie wiedzy, co jest niezbędne do zrozumienia zmian zachodzących w środowisku, określenia polityk, metod i narzędzi, które umożliwiłyby najskuteczniejsze rozwiązanie tych problemów oraz wsparłyby innowatorów i firmy we wprowadzaniu na rynek rozwiązań ekologicznych.

Wspólne projekty można opracowywać z udziałem EFSI, co pozwoli na przykład sfinansować infrastrukturę do gospodarki odpadami.

Powiązania z programem **Kreatywna Europa** można także znaleźć w ramach programów Transgranicznej Europejskiej Współpracy Terytorialnej. EFRR¹⁵ i FS wspierają projekty, które mają na celu zachowanie, ochronę, i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Działania mogą obejmować renowację obiektów kulturalnych, inicjatywy związane z turystyką i projekty edukacyjne.

Dotacje z programu Kreatywna Europa mogłyby potencjalnie umożliwić sfinansowanie różnych projektów transnarodowych i opartych na współpracy. Poniżej zamieszczono dwa przykłady projektów sfinansowanych przez EFRR w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk, które dowodzą, że tego typu finansowanie może zapewnić regionom realne korzyści.

PROPAGOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO Z KORZYŚCIĄ DLA REGIONÓW

Cztery regiony leżące u wybrzeży południowego Bałtyku — Bornholm w Danii, Rügen w Niemczech, Świnoujście w Polsce i południowo-wschodnia część regionu Skåne w Szwecji — to obszary graniczne cechujące się naturalnym pięknem i bogatym dziedzictwem kulturowym. W wyniku rozwoju demograficznego w Europie Wschodniej i Środkowej oraz z uwagi na to, że te cztery regiony leżą tak blisko siebie geograficznie, stwierdzono, że sensowne byłoby, aby współpracowały ze sobą, dążąc do osiągnięcia wspólnych celów. Sfinansowany ze środków Programu Południowy Bałtyk projekt Four Corners Heritage propagował każdy z tych regionów jako odrębną atrakcję turystyczną.

15 Należy pamiętać, że inwestycje w renowację budynków historycznych lub dziedzictwa kulturowego będą uznane za priorytet EFRR tylko wtedy, gdy będą stanowić element ogólnej strategii rozwoju gospodarczego i zapewnią bezpośrednio korzyści społeczno-gospodarcze (np. pozytywny wpływ na turystykę lub na rzemiosło i tradycyjne sektory przemysłu) temu terytorium lub określonej społeczności w niekorzystnej sytuacji.

W tym celu zaprezentowano wiele skarbów archeologicznych i odtworzono wiele wydarzeń historycznych, dzięki którym każdy z tych regionów jest tak fascynującym miejscem wartym odwiedzenia i zamieszkania w nim. Dzięki profesjonalnym kontaktom i ścisłej współpracy udało się opracować i skutecznie zrealizować wspólne projekty kulturalne, turystyczne, komunikacyjne i infrastrukturalne, co przyniosło korzyści całemu temu obszarowi. Dzięki projektowi wymienione cztery regiony (Four Corners) zyskały opinię miejsc, które koniecznie trzeba odwiedzić, co znacznie poprawiło ich wizerunek na arenie międzynarodowej.

Kolejną inicjatywą sfinansowaną w ramach Programu Południowy Bałtyk jest projekt SeaSide. Projekt ten, obejmujący przybrzeżne tereny Danii, Niemiec, Litwy, Polski i Szwecji, skorzystał ze wspólnego morskiego dziedzictwa kulturowego, które łączy te regiony.

W ramach projektu zorganizowano różne festiwale o tematyce marynistycznej, podczas których zaprezentowano wspólne morskie dziedzictwo kulturowe tych regionów kultywowane w miastach leżących na wybrzeżu. Z festiwalami tymi była powiązana inicjatywa „Baltic Sail”, w ramach której oferowano rejsy między Gdańskiem w Polsce, Kłajpedą na Litwie, Karlskroną w Szwecji, Nysted w Danii oraz Rostockiem i Sassnitz w Niemczech. Rejsy te były promowane na rynkach międzynarodowych i przyczyniły się do znacznego wzrostu liczby turystów w regionie południowego Bałtyku. Ponadto popularną atrakcją okazała się połączona wystawa wspólnego morskiego dziedzictwa kulturowego każdego z tych regionów. W sumie projekt SeaSide zapewnił regionowi południowego Bałtyku pozycję ważnego celu turystycznego, zarówno wskali krajowej, jak i zagranicznej.

4.7. Cel tematyczny 7: promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

Transeuropejskie sieci transportowe (TEN-T) to zaplanowany system sieci transportu drogowego, kolejowego, lotniczego i wodnego w Europie. Od stycznia 2014 r. **UE ma nową politykę w dziedzinie infrastruktury transportowej, w ramach której ma dojść do połączenia całego kontynentu.** Polityka ta pozwoli uzupełnić luki między sieciami transportowymi państw członkowskich, usunąć wąskie gardła, które wciąż utrudniają płynne funkcjonowanie rynku wewnętrznego, i przezwyciężyć bariery techniczne takie jak niespójne obecnie standardy ruchu kolejowego. Ponadto propaguje i wzmacnia płynne łańcuchy transportu pasażerskiego i towarowego, sprzyjając przy tym wdrażaniu nowych technologii.

CEL TEMATYCZNY 7 I EFSI

EFRR i **FS** wspierają różne inwestycje w sieć TEN-T, w tym w:

- podłączanie do sieci TEN-T węzłów drugo- i trzeciorzędnych;
- przyjazne dla środowiska systemy transportowe;
- interoperacyjne systemy kolejowe;
- inteligentne systemy dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii.

EFROW może dopełniać inwestycje w waż-

ne sieci TEN-T finansowane ze środków EFRR i FS przez wspieranie lokalnej lub wiejskiej infrastruktury transportowej, a także usług transportowych na obszarach wiejskich. W rolnictwie można także wspierać innowacyjne niskoemisyjne i energooszczędne technologie transportowe.

CEL TEMATYCZNY 7 I INNE INSTRUMENTY UE

Komponent [Inteligentny, ekologiczny i zintegrowany transport](#), wchodzący w skład programu Horyzont 2020, ma budżet w kwocie 6,3 mld EUR przeznaczony na pomoc w rozwoju zasobooszczędnego systemu transportu zapewniającego poszanowanie dla środowiska.

W ramach [instrumentu „Łącząc Europe” – transport](#) na współfinansowanie projektów dotyczących sieci TEN-T planuje się udostępnić 26,25 mld EUR. CEF finansuje projekty „stanowiące przedmiot wspólnego zainteresowania”, takie jak projekty infrastrukturalne o najwyższej wartości dodanej dla UE.

CEF pełni funkcję uzupełniającą względem **EFRR, FS** i **EFROW**, a inwestycje z tych funduszy w sieć TEN-T powinny przynieść obszarom miejskim i wiejskim korzyści płynące z możliwości zapewnianych przez duże sieci. Państwa członkowskie zachęca się więc do określania z wyprzedzeniem, w ramach którego systemu wsparcia powinno się realizować poszczególne projekty dotyczące infrastruktury sieci TEN-T. Umożliwia to właściwe planowanie i efektywne inwestowanie.

Efekty synergii wynikające z położenia geograficznego: CEF skupia się głównie na zdefiniowanych wstępnie projektach o najwyższej wartości dodanej dla UE dotyczących korytarzy sieci bazowej TEN-T. Te kluczowe inwestycje infrastrukturalne mogą być współrealizowane z projektami finansowanymi przez EFRR, FS i EFROW, a zlokalizowanymi w innych częściach sieci bazowej TEN-T, a także w sieci kompleksowej.

Projekty ubiegające się o dotacje z CEF przeznaczone dla projektów infrastrukturalnych o najwyższej wartości dodanej dla UE stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania mogą się także starać o wsparcie z EFSI. Mogą to być:

- projekty dotyczące innych części sieci bazowej TEN-T, których nie określono w załączniku I do rozporządzenia w sprawie instrumentu „Łącząc Europę”;
- projekty dotyczące kompleksowej sieci TEN-T;
- multimodalne węzły transportowe przyłączające infrastrukturę lokalną do sieci TEN-T.

POPRAWA POŁĄCZEŃ KOLEJOWYCH W KORYTARZU BAŁTYCKIM

Sformułowany wstępnie projekt budowy w ramach korytarza sieci bazowej łączącego Morze Północne z Bałtykiem nowej bezpośredniej linii kolejowej północ-południe, biegnącej przez Tallinn, Rygę, Kowno i Warszawę, może skorzystać z dofinansowania z CEF. Zmodernizowane zostanie połączenie między linią Kolei Bałtyckiej a stolicą Litwy, Wilnem. Jako że połączenie Kowno-Wilno należy także do sieci bazowej TEN-T, ale nie jest objęte projektem transgranicznym ani związanym z usuwaniem niedoborów przepustowości, można się ubiegać o dofinansowanie na jego modernizację z EFSI.

W przypadku **projektów równoległych** realizowanych na wspólnym obszarze rozwój infrastruktury może być wspierany przez CEF, a działania „miękkie” można wspierać z EFSI. Na przykład równoległe do budowy lub modernizacji infrastruktury sieci bazowej finansowanej przez CEF, EFSI mogłyby wspomagać działania mające na celu propagowanie współpracy międzyregionalnej między zainteresowanymi stronami lub zmniejszenie wpływu tej infrastruktury na środowisko (np. inicjatywy dotyczące ekologicznego transportu morskiego podjęte w regionie Morza Bałtyckiego).

PROJEKT MODERNIZACJI KOLEI BAŁTYCKIEJ

Wstępne studium wykonalności projektu modernizacji liczącej 1520 km transgranicznej Kolei Bałtyckiej zostało sfinansowane z FS. Fundusze z EFRR pomogły utworzyć w ramach programu INTERREG sieć regionalnych zainteresowanych stron i spopularyzował ten potencjalny projekt w branży i w społeczeństwie. Przebudowa transgranicznego odcinka linii kolejowej na trasie Tartu - Valga uzyskała wsparcie w postaci dotacji CEF (na sieć TEN-T) w wysokości 10,8 mln EUR.

Istnieje duże zapotrzebowanie społeczne na innowacyjne rozwiązania problemów transportowych związanych m.in. z mobilnością i logistyką na obszarach miejskich. Jest to dziedzina, w której wiele państw członkowskich określiło swoją przewagę nad konkurencją oraz swoje potencjalnie mocne strony na polu badań naukowych i innowacji. Ważne jest zatem wykorzystywanie takich innowacyjnych rozwiązań opartych na badaniach naukowych i innowacjach, które mogłyby pomóc w rozwiązywaniu problemów transportowych.

Jeśli w rocznych programach pracy nada się środkiem finansowania z programu **Horyzont 2020** odpowiedni priorytet, mogłyby to pomóc organom publicznym w określeniu łącznego zapotrzebowania na innowacyjne towary i usługi. Mogłyby to także ułatwić składanie zamówień przedkomercyjnych i zamówień publicznych na innowacyjne rozwiązania oraz realizację często złożonych procedur zaopatrzenia.

Program Horyzont 2020 może finansować badania i innowacje podstawowe i stosowane, natomiast EFRR i FS mogą wspierać wdrażanie wyników tych prac.

PROJEKT TIGER SKUPIA SIĘ NA LOGISTYCE TRANSPORTU TOWAROWEGO

TIGER to finansowany z 7PR duży, zintegrowany, oparty na współpracy projekt w zakresie rozwoju transportu kolejowego w łańcuchach logistycznych transportu towarowego. Nazwa TIGER pochodzi od słów „Transit via Innovative Gateway concepts solving European- intermodal Rail needs” (Koncepcje tranzytu innowacyjnymi trasami zaspokajająca potrzeby w zakresie europejskiej kolei intermodalnej). W projekcie tym uwzględniono cztery podstawowe ograniczenia dotyczące transportu europejskiego:

- Trzeba obsłużyć znaczny wzrost zapotrzebowania na mobilność towarów w warunkach niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury.
- Porty wwozowe do UE są przeciążone z uwagi na trudności w ruchu krajowym.
- Stan środowiska i zmiany klimatu wymagają bardziej zrównoważonej mobilności. Zachęca się do przejścia na inne rodzaje transportu.
- Koszty i harmonogramy budowy powodują, że rozbudowa infrastruktury przyniesie korzyści dopiero po co najmniej dziesięciu latach. Dlatego konieczne jest zapewnienie maksymalnego możliwego wykorzystania wydajności dostępnych europejskich infrastruktur.

Problemy te zademonstrowano bardziej szczegółowo w ramach czterech projektów pilotażowych realizowanych w ramach inicjatywy TIGER DEMO sfinansowanej przez EFRR.

► **Więcej informacji na temat** projektu [TIGER DEMO](#).

INTELIĞENTNA SIĘĆ ENERGETYCZNA DLA KOLEI

W ramach projektu Ferro Smart Grid opracowano pierwszą inteligentną sieć do zarządzania energią w sektorze kolejowym. W celu zapewnienia efektywnych, bezpiecznych i zrównoważonych dostaw energii elektrycznej dokonano integracji pociągów podłączonych do sieci energetycznej, a także instalacji pomocniczych i pojazdów elektrycznych.

Aby osiągnąć ten cel, przy wsparciu z EFRR opracowano eksperymentalny prototyp demonstracyjny. Kolejny etap prac uzyskał wsparcie z siódmego ramowego programu badawczego (w ramach projektu MERLIN). Celem tego projektu było zademonstrowanie wykonalności zintegrowanych systemów zarządzania zapewniających bardziej zrównoważone i zoptymalizowane zużycie energii w europejskich systemach kolei elektrycznej.

► **Więcej informacji na temat** projektu [Ferro Smart Grid](#).

4.8. Cel tematyczny 8: promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

Ważnym priorytetem jest obecnie zwalczanie bezrobocia i społecznych konsekwencji ostatniego kryzysu finansowego. Zwiększenie odporności rynku pracy oraz inwestowanie w kapitał ludzki to czynniki kluczowe dla udzielenia firmom pomocy w rekrutacji i dostosowaniu się do zmian oraz dla zapewnienia większej liczbie ludzi możliwości zachowania przez dłuższy czas aktywności i dalszej pracy. Jednocześnie państwa członkowskie powinny dołożyć większych starań, aby zwiększyć poziom zatrudnienia osób trwale bezrobotnych, a także osób starszych i w młodym wieku.

W ramach strategii „Europa 2020” UE wyraziła zgodę na określenie docelowej stopy zatrudnienia kobiet i mężczyzn do roku 2020 na poziomie 75%. Jedną z głównych inicjatyw Komisji jest **Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**, który pomoże UE w osiągnięciu docelowego wskaźnika zatrudnienia w 2020 r. Program ten obejmuje szereg konkretnych działań związanych z wprowadzaniem reform, które zwiększą

elastyczność i bezpieczeństwo na rynku pracy, pozwolą wyposażyć ludzi w odpowiednie umiejętności niezbędne na dzisiejszych i przyszłych stanowiskach, poprawią jakość miejsc pracy oraz zapewnią lepsze warunki pracy i pozwolą tworzyć więcej miejsc pracy.

CEL TEMATYCZNY 8 I EFSI

W ramach tego celu tematycznego państwa członkowskie powinny się skoncentrować na osiągnięciu docelowych krajowych poziomów zatrudnienia przez wykorzystywanie **EFS** do wspierania odpowiednich polityk.

Działania wspierane przez EFS mają na celu trwałą integrację zawodową przez aktywne włączanie oraz mobilność zawodową i geograficzną. Udałe projekty korzystają także z możliwości oferowanych przez sieci pracodawców i sieci edukacyjne, a także z rozwoju lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia. Wdrażanie gwarancji dla młodzieży wymaga ścisłej współpracy z partnerami społecznymi, służbami zatrudnienia oraz instytucjami edukacyjnymi i szkoleniowymi. Kluczowe znaczenie ma współpraca z pracodawcami udostępniającymi osobom w młodym wieku możliwości uczenia się w miejscu pracy.

Kursy szkoleniowe, warsztaty i coaching można także finansować z **EFRR** Wsparcie może obejmować krótkookresowe programy wymiany dla kierownictwa gospodarstw rolnych i leśnych oraz odwiedzin w takich gospodarstwach. Może to przynieść korzyści osobom pracującym w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, a także MŚP działającym na obszarach wiejskich. Wsparcie takie pomaga ponadto w kształceniu wykwalifikowanych kadr oraz w poprawie jakości zatrudnienia. EFRR zachęca także młodych ludzi do rozpoczynania pracy w sektorze rolnictwa przez różnego typu programy dla młodych rolników.

Priorytetem **EFMR** jest zwiększanie zatrudnienia i spójności terytorialnej co będzie następować w drodze rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Ogólny cel w postaci wzrostu gospodarczego jest osiągany przez włączenie społeczne, tworzenie miejsc

pracy, zapewnianie wsparcia dla trwałego zatrudnienia i mobilności zawodowej na obszarach przybrzeżnych oraz w społecznościach śródlądowych.

EFRR pomaga inkubatorom przedsiębiorczości i zapewnia wsparcie inwestycyjne osobom samozatrudniającym się i mikroprzedsiębiorstwom. Promuje także wzrost sprzyjający zatrudnieniu przez rozwój podupadających regionów przemysłowych, a także ułatwianie dostępu do kluczowych zasobów naturalnych i kulturowych.

Wsparcie może także obejmować inicjatywy z zakresu rozwoju lokalnego oraz pomoc dla struktur świadczących usługi lokalne w celu tworzenia nowych miejsc pracy, jeśli nie są one objęte rozporządzeniem nr 1304/2013 w sprawie EFS¹⁶.

Ponadto program Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) wspiera propagowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, mobilności zawodowej i transgranicznej, wspólnych lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia, usług informacyjnych i doradczych oraz wspólnych szkoleń.

OŚRODEK DZIENNEJ OPIEKI SPOŁECZNEJ „ZIEDUGRAVAS”

Środki finansowania z EFRR i EFS pomogły w zbudowaniu ośrodka dziennej opieki społecznej pod nazwą „Ziedugravas” w regionie Skriveru na Łotwie. Ośrodek ten zapewnia okresową opiekę socjalną, a także alternatywne usługi opieki dla osób niepełnosprawnych w regionie. Działania skupiają się tu rozwijaniu umiejętności społecznych, uczeniu się i usługach rekreacyjnych.

Środki finansowania z EFRR wykorzystano w celu modernizacji budynku, w którym jest zlokalizowany ośrodek. Prace objęły zapewnienie dostępu do ośrodka dla osób niepełnosprawnych (zainstalowanie windy i podjazdu) oraz ważnego wyposażenia niezbędnego do zapewnienia płynnego bieżącego funkcjonowania ośrodka.

Środki finansowania z EFS zwiększyły szanse zatrudnienia i integrację różnych grup takich jak:

- osoby niepełnosprawne;
- osoby emerytowane;
- duże rodziny i rodziny z jednym rodzicem;
- dzieci z uzależnieniami lub dzieci doświadczające przemocy;
- osoby bez podstawowego zatrudnienia lub umiejętności społecznych.

W ramach projektu uruchomiono program rehabilitacji społecznej obejmujący usługi opieki w domu. W ofercie były także szkolenia dla pracowników socjalnych.

Pod koniec 2013 r. z usług ośrodka korzystały regularnie 162 osoby. Ponadto z udoskonalonego programu rehabilitacji społecznej skorzystały w pewnym momencie 523 osoby.

SFINANSOWANIE DWÓCH OŚRODKÓW OPIEKI W IRLANDII

Żłobek połączony z przedszkolem Obair Community Crèche w miejscowości Newmarket-on-Fergus w hrabstwie Clare otrzymał wsparcie z EFRR i EFS w ramach regionalnego programu operacyjnego dla południowego wschodu na lata 2000–2006.

16 Rozporządzenie (UE) nr 1304/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady.

Uzyskane środki finansowania wykorzystano na potrzeby uruchomienia programu inwestycji kapitałowych i opłacenia personelu. Obiekt składa się z trzech pomieszczeń do opieki nad dziećmi w wieku od trzech miesięcy do sześciu lat. Obair Community Crèche to organizacja typu non-profit, zapewniająca niedrogą, przystępną, wysokiej jakości i bezpieczną opiekę nad dziećmi z miejscowości Newmarket-on-Fergus i jej okolic.

Wsparcie z EFRR i EFS w ramach regionalnego programu operacyjnego dla południowego wschodu otrzymało też centrum Knockanrally Resource Centre w miejscowości Tipperary. Fundusze te również wykorzystano w celu uruchomienia programu inwestycji kapitałowych i pokrycia kosztów wynagrodzenia personelu.

CEL TEMATYCZNY 8 I INNE INSTRUMENTY UE

Aby zapewnić większe korzyści i lepszą skuteczność, należy zadbać o efekt synergii między **Europejskim programem na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (EaSI)** a EFS i innymi programami unijnymi, w szczególności w obszarach objętych przez trzy osie programu EaSI:

- modernizacja polityki zatrudnienia i polityki społecznej w ramach [osi PROGRESS](#);
- mobilność zawodowa w ramach [osi EURES](#);
- dostęp do mikrofinansowania i przedsiębiorczość społeczna w ramach [osi Mikrofinansowanie i przedsiębiorczość społeczna](#).

Program EaSI będzie wspierać w ramach osi PROGRESS innowacje w polityce społecznej i dotyczącej rynku pracy, które będą zapewniać nowatorskie formy zaspokajania potrzeb społecznych na szczeblu krajowym. Oś ta będzie także pomagać w ocenie wykonalności innowacji społecznych i dotyczących rynku pracy przed ich powieleniem na większą skalę. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w [witrynie programu EaSI](#).

Program **Erasmus+** może pomóc w wyposażeniu osób uczących się na wszystkich szczeblach w odpowiednie umiejętności i kompetencje oraz ułatwić przejście od kształcenia do pracy. Zapewnia studentom, stażystom, pracownikom dydaktycznym i wolontariuszom możliwości spędzenia pewnego czasu za granicą w celu poszerzenia umiejętności i zwiększenia szans na zatrudnienie.

Program Erasmus+ ma następujące cele:

- poszerzanie umiejętności i kompetencji przez transnarodową mobilność nauczycieli i studentów;
- zacieśnianie współpracy w zakresie kształcenia, szkoleń i spraw dotyczących młodzieży przez propagowanie partnerstw między instytucjami edukacyjnymi, organami publicznymi, przedsiębiorstwami i organizacjami młodzieżowymi;
- wspieranie reform polityki przez rozwój wiedzy, instrumenty służące poprawie przejrzystości i usprawnieniu uznawania kwalifikacji, innowacje w polityce oraz wsparcie dla różnych zainteresowanych organizacji.

► **Więcej informacji na temat programu Erasmus+.**

Cel nr 3 **unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia** skupia się na tworzeniu innowacyjnych, skutecznych i zrównoważonych systemów opieki zdrowotnej.

EFSI mogą intensyfikować działania prowadzone w ramach programów **EaSI i Erasmus+** oraz **unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia** przez sekwencyjne łączenie finansowania. Korzystanie z połączonych funduszy w ramach tego samego projektu nie jest jednak możliwe.

Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (AMIF – Asylum, Migration and Integration Fund) pomaga lepiej zarządzać migracją przez oferowanie wsparcia władzom migracyjnym w państwach członkowskich zgodnie z ich potrzebami społecznymi i gospodarczymi. Propaguje także efektywną integrację obywateli państw trzecich. EFSI mogą także wspierać integrację obywateli państw trzecich na rynku pracy.

► **Więcej informacji o Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.**

4.9. Cel tematyczny 9: promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

© Shutterstock

Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym to jedna z siedmiu inicjatyw przewodnich strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Ma ona pomóc państwom członkowskim w wyźwignięciu do 2020 roku 20 mln osób z ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Systemy ochrony socjalnej muszą przewyższać skutki kryzysu gospodarczego, promować włączenie społeczne i zapobiegać ubóstwu przez:

- przyjmowanie strategii włączenia;
- zapewnianie efektywnego i adekwatnego wsparcia dochodów;
- wprowadzanie różnych sposobów zwalczania ubóstwa, w tym ubóstwa wśród dzieci;
- zapewnianie szerokiego dostępu do niedrogich, wysokiej jakości usług, takich jak usługi socjalne i zdrowotne, opieka nad dziećmi, mieszkania socjalne i dostawy energii;

- wzmacnianie powiązań pomiędzy pomocą socjalną a środkami aktywizacji przez bardziej spersonalizowane usługi;
- zwiększenie poziomu korzystania z oferowanych usług.

CEL TEMATYCZNY 9 I EFSI

Na ten cel tematyczny przeznaczona jest 20% budżetu **EFIS** na szczeblu krajowym.

Fundusz ten będzie wspierać polityki aktywnej integracji, aby zapewnić lepszą koordynację polityk w zakresie kształcenia, systemów świadczeń i rynku pracy. Zagwarantuje to spójność działań społecznych na rzecz osób w najbardziej niekorzystnej sytuacji i pomoże bezrobotnym wrócić do pracy.

Komponent strategii aktywnej integracji dotyczący wspierania dochodów powinien być finansowany z EFSI. Ma to być jedynie środek tymczasowy torujący drogę do tworzenia miejsc pracy. Publiczne programy zatrudnienia będą wspierane jedynie jako środek przejściowy, aby wyposażyć ludzi w umiejętności, kompetencje i kwalifikacje niezbędne do powrotu na rynek pracy.

Opracowując i wdrażając zintegrowane strategie wspierania obszarów i grup w najbardziej niekorzystnej sytuacji, takich jak Romowie, państwa członkowskie mogą wykorzystywać tzw. mapy ubóstwa. Integracja społeczności zmarginalizowanych może także obejmować rozwój lokalny kierowany przez społeczność. Aby zwiększyć skuteczność działań EFSI mających na celu poprawę dostępu do niedrogich, zrównoważonych i wysokiej jakości usług socjalnych i zdrowotnych, należy korzystać z EFSI, inwestując w infrastrukturę socjalną i zdrowotną w mniej rozwiniętych regionach i na obszarach wiejskich.

EFROW przyczynia się do realizacji tego celu tematycznego przez skupienie na włączeniu społecznym przez ukierunkowane działania. Mogą one obejmować inwestycje w usługi podstawowe i infrastrukturę podstawową, np. w opiekę nad dziećmi, e-integrację, koncepcje rozwoju lokalnego, partnerstwa i inwestycje obejmujące różne usługi socjalne.

Dostępne jest także wsparcie dodatkowe w postaci pomocy państwa na rozpoczęcie działalności, aby pomóc w rozwoju małych gospodarstw rolnych i nie pozwolić drobnym producentom rolnym wpaść w pułapkę ubóstwa. EFROW wspiera również systemy płatności bezpośrednich w ramach WPR, które także odgrywają znaczną rolę w zwalczaniu ubóstwa w rolnictwie.

EFRR może wspierać inwestycje w opiekę zdrowotną i infrastrukturę społeczną. Inwestycje te stymulują rozwój na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, zmniejszają nierówności w dostępie do odpowiednich usług zdrowotnych, propagują włączenie społeczne przez zapewnienie lepszego dostępu do usług socjalnych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz pomagają w przejściu z usług instytucjonalnych na usługi świadczone na szczeblu społeczności lokalnych.

Fundusz ten pomaga także w regeneracji społeczności znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Jest to również ważne dla powodzenia strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

W ramach współpracy transgranicznej dostępne jest wsparcie ze środków EWT z przeznaczeniem na propagowanie włączenia społecznego oraz na zwalczanie ubóstwa i różnych form dyskryminacji. Ponadto program transgraniczny PEACE pomaga propagować stabilność społeczną i gospodarczą przez działania ukierunkowane na stymulowanie spójności miejscowych społeczności.

TRZY CZESKIE PROJEKTY DOTYCZĄCE ZWALCZANIA WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Trzy projekty ukierunkowane na zwalczanie wykluczenia społecznego uruchomiono w miejscowości Most w Czechach. Wszystkie te projekty są realizowane w dzielnicy Chanov tego miasta i są ze sobą ściśle powiązane. Dzielnica Chanov jest znana z wysokiego wskaźnika bezrobocia, niskich standardów mieszkaniowych i drobnej przestępczości. 90% spośród jej 1500 mieszkańców stanowią Romowie. Są to projekty następujące:

- Program integracji osób wykluczonych społecznie — wkład EFS: 900 000 EUR.
- Centrum młodzieżowe — wkład EFRR: 400 000 EUR.
- Centrum wielofunkcyjne — wkład EFRR: 700 000 EUR.

Wszystkie te projekty obejmują świadczenie usług doradztwa dla lokalnych mieszkańców w różnych obszarach, w tym w zakresie kształcenia, zatrudnienia, życia rodzinnego i zajęć rekreacyjnych.

Innymi słowy projekty te zapewniły lokalnym mieszkańcom miejsce umożliwiające zdobycie umiejętności informatycznych, uprawianie sportu i naukę. Realizatorzy wszystkich tych projektów utrzymywali kontakty z urzędem pracy, centrami szkoleniowymi, lokalnymi szkołami i organizacjami zajmującymi się prowadzeniem szkoleń zawodowych.

PROGRAM NA RZECZ NAJSŁABIEJ ROZWIŃNIĘTYCH MIKROREGIONÓW (LDMR – LEAST DEVELOPED MICRO-REGIONS)

Program LDMR ma charakter eksperymentalny. W tym przypadku skorzystano z różnych unijnych instrumentów finansowych, aby pobudzić rozwój gospodarczy i społeczny w wybranych regionach Węgier. Podejście terytorialne połączono z planowaniem opartym na zasobach, angażując w nie społeczności i władze lokalne, które zdecydowały wspólnie, jakie projekty należy zrealizować w danym regionie. Pomocy w tych pracach udzielali im eksperci zewnętrzni, jednak prawo do podjęcia ostatecznej decyzji zachowały mikroregiony.

Program LDMR współfinansowano z EFRR i EFS.

BERLIŃSKI PROJEKT ZARZĄDZANIA SĄSIEDZTWE

Powołanie Rad Dzielnic w ubogich dzielnicach Berlina umożliwiło lokalnym mieszkańcom decydowanie o tym, które projekty powinny się sfinansować, aby poprawić warunki życia na tych terenach. Aby przeciwdziałać segregacji społecznej i innym problemom społecznym występującym w pewnych dzielnicach Berlina po zjednoczeniu, w 1999 r. władze miasta wprowadziły strategię interwencyjną pod nazwą „Berliński projekt zarządzania sąsiedztwem” (NMB – Neighbourhood Management Berlin). Przez ponad dziesięć lat strategia ta stanowiła cenne narzędzie ułatwiające uczynienie z Berlina „miasta społecznie zintegrowanego”.

Tereny te cierpiały na widoczny brak przestrzeni publicznej, a także na bezrobocie, uzależnienie od pomocy państwa oraz na brak integracji społecznej i etnicznej.

Celem wspieranego przez UE projektu NMB było doprowadzenie do zmiany tej sytuacji i stworzenie społeczności sąsiedzkich opartych na solidarności, z jednakowymi możliwościami rozwoju dla tych społeczności i ich członków.

Kluczowymi partnerami w realizacji tego projektu byli lokalni mieszkańcy, którzy współpracowali z miejskim Senackim Departamentem ds. Rozwoju Miasta i Środowiska, z lokalnymi gminami oraz z Zespołami ds. Zarządzania Sąsiedztwem. Ważną rolę odegrały także organy lokalne, takie jak spółdzielnie mieszkaniowe, szkoły, firmy i dzielnicowe domy kultury.

CEL TEMATYCZNY 9 I INNE PROGRAMY UE

Szczególne znaczenie dla celu tematycznego 9 mają osie PROGRESS oraz Mikrofinansowanie i przedsiębiorczość społeczna programu **EaSI**.

Za ważne uznano także różne cele określone w ramach **unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia**, a w tym:

- Cel 1: propagowanie zdrowia, zapobieganie chorobom i tworzenie warunków promujących zdrowy styl życia z uwzględnieniem zasady „zdrowie we wszystkich politykach”.
- Cel 3: przyczynianie się do tworzenia innowacyjnych, efektywnych i zrównoważonych systemów opieki zdrowotnej.
- Cel 4: ułatwienie obywatelom UE dostępu do lepszej i bezpieczniejszej opieki zdrowotnej.

W przypadku tych programów nie jest możliwe łączenie funduszy w ramach tego samego projektu lub działania, ale można za to uruchamiać projekty równoległe lub sekwencyjne.

4.10. Cel tematyczny 10: inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

CEL TEMATYCZNY 10 I EFSI

Inwestycje z **EFS** powinny:

- zapewniać równy dostęp do wysokiej jakości kształcenia na wszystkich szczeblach;
- restrukturyzować i modernizować procesy;
- poprawiać dopasowanie podaży umiejętności i popytu na nie na rynku pracy;
- przygotowywać systemy kształcenia do przejścia na gospodarkę niskoemisyjną;
- Udana inwestycje wymagają partnerstw między szkolnictwem wyższym, sektorem kształcenia zawodowego i szkoleń (VET), badaniami naukowymi i biznesem oraz rynkiem pracy.

EFROW przyczynia się do realizacji tego celu tematycznego przez:

- wspieranie szkoleń zawodowych i działań w zakresie zdobywania umiejętności (kursy szkoleniowe, warsztaty i coaching);
- finansowanie działań demonstracyjnych i akcji informacyjnych zapewniających korzyści osobom pracującym w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, osobom gospodarującym gruntami oraz MŚP działającym na obszarach wiejskich;
- krótkookresową wymianę dla kierownictwa gospodarstw rolnych i leśnych oraz odwiedziny w takich gospodarstwach;
- finansowanie usług doradczych dla MŚP i placówek edukacyjnych na obszarach wiejskich.

EFRR może pomóc w rozwoju infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej. Ponadto na edukację, szkolenia i kształcenie zawodowe w celu zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie można uzyskać środki inwestycyjne z programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

CEL TEMATYCZNY 10 I INNE INSTRUMENTY UE

Działania „**Maria Skłodowska-Curie**” (**MSCA**) prowadzone w ramach programu Horyzont 2020 mogą wspierać zatrudnienie w badaniach naukowych oraz mobilność zawodową naukowców. Należy je koordynować z inwestycjami z EFS w tym obszarze.

EFS może być także wykorzystywany jako uzupełnienie finansowania z programu **Erasmus+** dla wyjeżdżających za granicę studentów/stażystów/praktykantów (działanie podstawowe 1) na szczeblu krajowym lub regionalnym. Dotacje z programu Erasmus+ mają pokrywać szereg wydatków takich jak koszty podróży, utrzymania, książek i wyposażenia. Nie jest możliwe wykorzystywanie EFS w celu przyznania dodatkowych dotacji indywidualnym beneficjentom, którzy uzyskali już dotację z programu Erasmus+. Fundusz ten można jednak wykorzystywać w celu przyznawania dotacji osobom, które uczestniczą w programie Erasmus+ na zasadach „Zero-EU-mobility” (tzn. nie ubiegały się o sfinansowanie kosztów podróży, utrzymania itp.) i które nie otrzymały dotacji z programu Erasmus+, ale zwróciły się o nie do instytucji uczestniczących w tym programie, które otrzymują fundusze na zarządzanie.

EFS można także wykorzystywać do finansowania działań przygotowawczych, uzupełniających lub powiązanych bezpośrednio w instytucjach partnerskich uczestniczących w programie Erasmus+ w ramach **partnerstw strategicznych/sojuszy na rzecz wiedzy/sojuszy na rzecz umiejętności sektorowych** (działanie podstawowe 2). EFS można również wykorzystywać do przeprowadzania w większej skali działań podjętych po raz pierwszy w ramach wsparcia polityki programu Erasmus+ (działanie podstawowe 3).

W każdym z tych scenariuszy finansowanie musiałyby odbywać się sekwencyjnie, równoległe lub alternatywnie. Łączenie funduszy w ramach tego samego projektu jest niemożliwe.

Cel nr 3 **unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia** na rzecz tworzenia innowacyjnych, skutecznych i zrównoważonych systemów opieki zdrowotnej obejmuje działania dotyczące kształcenia i szkolenia pracowników służby zdrowia.

4.11. Cel tematyczny 11: wzmocnienie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej

Jakość administracji publicznej ma bezpośredni wpływ na środowisko gospodarcze, jest zatem kluczowym czynnikiem stymulującym wydajność, konkurencyjność i wzrost gospodarczy. Modernizacja instytucji publicznych została więc uznana za jeden z priorytetów UE kluczowych dla udanego wdrożenia strategii „Europa 2020”.

Budowanie zdolności instytucjonalnych w administracji i sądownictwie jest wspierane przez EFS i EFRR w celu tworzenia instytucji, które są:

- stabilne i przewidywalne;
- wystarczająco elastyczne, aby reagować na wiele wyzwań społecznych;
- otwarte na dialog ze społeczeństwem;
- zdolne do wprowadzania nowych rozwiązań politycznych i zapewniania lepszych usług.

Inwestycje w kapitał ludzki sektora publicznego są ukierunkowane na zapewnienie efektywniejszych procesów organizacyjnych, nowoczesnego zarządzania oraz zmotywowanych i wykwalifikowanych urzędników administracyjnych i sądowych.

CEL TEMATYCZNY 11 I EFSI

Wsparcie z **EFS** powinno skupiać się na reformach horyzontalnych na rzecz propagowania dobrego zarządzania. Kluczowe działania mogą obejmować:

- rozwój umiejętności na wszystkich szczeblach hierarchii zawodowej;
- modernizację i optymalizację procesów wewnętrznych w instytucjach i usługach publicznych;
- usprawnianie formułowania i wdrażania polityk;
- usprawnianie interakcji między instytucjami i z zainteresowanymi stronami;
- usprawnianie świadczenia usług i podniesienie ich jakości;
- rozwijanie właściwych struktur organizacyjnych;
- wprowadzanie strategii i polityk dotyczących zasobów ludzkich;
- rozwijanie zasobów informacyjnych i technicznych.

Ten rodzaj wsparcia będzie dostępny jedynie w tych państwach członkowskich, w których istnieje co najmniej jeden mniej rozwinięty region lub które są uprawnione do pomocy z Funduszu Spójności.

EFS będzie ponadto wspierać budowanie zdolności we wszystkich rodzajach regionów przez:

- zwiększanie zdolności zainteresowanych stron, takich jak partnerzy społeczni i organizacje pozarządowe;
- zawieranie sektorowych i terytorialnych paktów w dziedzinach zatrudnienia, włączenia społecznego, służby zdrowia i kształcenia na wszystkich szczeblach terytorialnych.

Wsparcie z **EFRR** i **FS** będzie dostępne dla instytucji publicznych, partnerów społecznych i innych organizacji pozarządowych z przeznaczeniem na:

- wzmacnianie zdolności instytucjonalnych i efektywności administracji publicznej i służb publicznych związanych z wdrażaniem EFRR i FS;
- wspieranie i uzupełnianie działań EFS, w tym tam, gdzie to konieczne, dostarczanie sprzętu i infrastruktury do wspierania modernizacji usług publicznych w obszarach takich jak zatrudnienie, kształcenie, służba zdrowia, polityka społeczna i cła;
- zdolności administracyjne związane z Europejską Współpracą Terytorialną (tylko EFRR).

CEL TEMATYCZNY 11 I INNE INSTRUMENTY UE

Program „Sprawiedliwość”¹⁷ propaguje współpracę sądową w kwestiach cywilnych i karnych, pomaga w szkoleniu sędziów, prokuratorów i innych prawników, a także wspiera działania UE na rzecz zwalczania handlu narkotykami. Inicjatywa ta pomaga zapewnić właściwy dostęp do wymiaru sprawiedliwości osobom i firmom z Europy.

Program jest wdrażany przez działania analityczne, przygotowywanie wytycznych i raportów, konferencje, działania szkoleniowe, różne formy wzajemnego uczenia się i współpracy, a także rozwój i aktualizację systemów i narzędzi, w tym dalszy rozwój europejskiego portalu e-sprawiedliwości. Budżet programu wynosi 378 mln EUR.

Program jest zarządzany przez Komisję Europejską przez zaproszenia do składania wniosków. Mogą w nim wziąć udział wszystkie organy i podmioty prawne. Instytucje ukierunkowane na zysk mogą się ubiegać o udział w nim wspólnie z organizacjami non-profit i publicznymi.

► **Więcej informacji na temat programu „Sprawiedliwość”.**

Program „Prawa, równość i obywatelstwo” propaguje i chroni określone prawa i swobody obywateli wynikające z przepisów UE. Promuje równość płci oraz zwalczanie wszelkich form dyskryminacji i rasizmu. Ponadto jego celem jest skuteczne i spójne stosowanie instrumentów prawnych i polityk UE w państwach członkowskich oraz propagowanie współpracy transgranicznej i wzajemnej wiedzy.

Wsparcie obejmuje działania analityczne, konferencje, szkolenia, różne formy wzajemnego uczenia się i współpracy, a także wsparcie dla organizacji pozarządowych w realizacji działań zapewniających wartość dodaną dla UE oraz wsparcie dla państw członkowskich w zakresie wdrażania instrumentów i polityk europejskich. Budżet tego programu wynosi 439 mln EUR.

Program jest zarządzany przez Komisję Europejską przez zaproszenia do składania wniosków. W programie tym mogą wziąć udział wszystkie organy i podmioty prawne. Instytucje ukierunkowane na zysk mogą się ubiegać o udział w nim wspólnie z organizacjami non-profit i publicznymi.

► **Więcej informacji na temat programu „Prawa, równość i obywatelstwo”.**

Program „Europa dla Obywateli”¹⁸ ma na celu propagowanie wśród obywateli wiedzy o UE oraz o jej historii i różnorodności. Skupia się także na obywatelstwie europejskim oraz na poprawie warunków obywatelskiego i demokratycznego uczestnictwa przez popularyzację wśród obywateli procesu podejmowania decyzji w UE i propagowanie możliwości. Łączny budżet tego programu wynosi 185 mln EUR.

17 [Rozporządzenie \(UE\) nr 1382/2013](#)

18 [Rozporządzenie \(UE\) nr 390/2014](#)

Program jest zarządzany przez Komisję Europejską za pośrednictwem Agencji Wykonawczej ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego. W przypadku otwartych zaproszeń do składania wniosków wnioski mogą składać wszystkie zainteresowane strony propagujące obywatelstwo europejskie i integrację, w szczególności władze lokalne i regionalne, komitety partnerskie, organizacje społeczeństwa obywatelskiego itp.

► **Więcej informacji na temat programu „Europa dla Obywateli”.**

Program Herkules III¹⁹ zwalcza oszustwa i wszelkie inne niezgodne z prawem działania wywierające wpływ na interesy finansowe UE, prowadząc m.in. walkę z przemytem papierosów i podrabianiem produktów. Przyczynia się do zacieśnienia współpracy transnarodowej i koordynacji działań na szczeblu UE, między władzami państw członkowskich, Komisją i urzędem OLAF. Program zapewnia władzom państw członkowskich pomoc techniczną w celu wzmocnienia ich zdolności operacyjnych i śledczych. Finansuje także szkolenia, konferencje i seminaria dla specjalistów ds. egzekwowania prawa, aby poszerzyć ich umiejętności oraz umożliwić wymianę wiedzy i najlepszych praktyk.

► **Więcej informacji na temat programu Herkules III.**

Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego utworzono w celu zacieśnienia współpracy policji oraz zwalczania przestępczości zorganizowanej. Do jego najważniejszych priorytetów należy poszerzanie krajowych zdolności w zakresie zwalczania korupcji, ochrona gospodarki przed infiltracją przez przestępców oraz zmniejszanie zachęt przez zajmowanie i konfiskowanie aktywów pochodzących z przestępstw. Głównymi adresatami programu są organy ds. egzekwowania prawa oraz inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo.

► **Więcej informacji na temat Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego.**

Program Perykles²⁰ finansuje wymiany, pomoc i szkolenia dla władz, banków i innych podmiotów zaangażowanych w zwalczanie podrabiania waluty euro — zarówno w strefie euro, jak i w krajach UE nienależących do tej strefy. Celem programu jest zapewnienie lepszej ochrony banknotów i monet euro w Europie i na świecie przez dbałość o to, aby stosowane środki z zakresu zwalczania fałszerstw wywierały w całej UE jednakowy efekt, z zachowaniem szacunku dla odrębnych tradycji poszczególnych krajów, a także przez współpracę między władzami. Łączny budżet programu w bieżących wieloletnich ramach finansowych wynosi 7,3 mln EUR i jest wdrażany na bazie rocznych programów pracy.

► **Więcej informacji na temat programu Perykles.**

19 Rozporządzenie (UE) nr 250/2014 – OJ L84, 20.3.2014, str. 6.

20 Rozporządzenie (UE) nr 331/2014 – OJ L 103, 05.04.2014

5. INNE PRZYDATNE INFORMACJE

5.1. Lista kontrolna online dla beneficjentów

W trybie online dostępna jest lista kontrolna, która pomaga zawęzić zestaw funduszy UE dostępnych na potrzeby różnych rodzajów inwestycji i kategorii beneficjentów.

5.2. Dostęp do informacji o środkach finansowania z UE

Beneficjenci funduszy z UE są zobowiązani do potwierdzenia we własnych materiałach informacyjnych, że otrzymali środki finansowania z UE. W tym celu powinni w tych materiałach umieścić emblemat UE i stosowny tekst informujący o specyfice dofinansowania.

[Wytyczne](#) pt. „Wykorzystywanie emblematu UE w kontekście programów UE: wytyczne dla beneficjentów i innych stron trzecich” zawierają wyjaśnienie całego procesu i są dostępne we wszystkich językach UE.

5.3. Środki finansowania z UE i Karta praw podstawowych

Operacje wspierane przez fundusze UE muszą być zgodne z przepisami UE oraz z odpowiednimi przepisami krajowymi. Obszerny katalog odpowiednich obowiązujących przepisów unijnych zawiera m.in. Kartę praw podstawowych prawnie obowiązującą od czasu przyjęcia traktatu lizbońskiego.

Odnosi się ona do państw członkowskich, ilekroć wdrażają one przepisy UE. Dlatego ważne jest, aby beneficjenci dbali o prowadzenie swoich projektów z pełnym poszanowaniem tej Karty.²¹

21 Więcej informacji na temat [Karty Praw Podstawowych](#) i [pełny tekst tej Karty](#) można znaleźć w witrynie Komisji. Przydatnym narzędziem online, które zapewnia użytkownikom dostęp do informacji o prawach podstawowych w UE i jej państwach członkowskich jest udostępniana przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej tzw. [Charterpedia](#).

6. GLOSARIUSZ

7PR	Siódmy Program Ramowy
AMIF	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (Asylum, Migration and Integration Fund)
CEF	instrument „Łącząc Europę” (Connecting Europe Facility)
CLLD	rozwój lokalny kierowany przez społeczność (Community-Led Local Development)
COSME	program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)
DG	Dyrekcja Generalna
DNB	dochód narodowy brutto
EACEA	Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency)
EaSI	program na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych (Employment and Social Innovation programme)
EASME	Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw (Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises)
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EEN	sieć Enterprise Europe Network
EFG	Instrument Kapitałowy na rzecz Wzrostu (Equity Facility for Growth)
EFI	Europejski Fundusz Inwestycyjny
EFMR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFSI	europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne
EIT	Europejski Instytut Innowacji i Technologii
ERBN	Europejska Rada ds. Badań Naukowych
EUR	euro
EURES	Europejskie Służby Zatrudnienia, europejska sieć służb zatrudnienia
EWT	Europejska Współpraca Terytorialna
FNS	System Powiadamiania o Oszustwach (Fraud Notification System)
FS	Fundusz Spójności
FSUE	Fundusz Solidarności Unii Europejskiej
H2020	Horyzont 2020
HTA	narzędzie do oceny technologii medycznych (Health Technology Assessment)
ICT	technologie informacyjno-komunikacyjne (information and communication technologies)
INEA	Agencja Wykonawcza ds. Innowacyjności i Sieci (Innovation and Network Executive Agency)
IPA	Instrument Pomocy Przedakcesyjnej
IZ	instytucja zarządzająca
KA	działanie podstawowe

LEITs	Wiodąca pozycja na polu technologii wspomagających i przemysłowych (Leadership in Enabling and Industrial Technologies)
LGD	lokalna grupa działania
LGF	Instrument Gwarancji Kredytowych (Loan Guarantee Facility)
LIFE	„L'Instrument Financier pour l'Environnement” / Instrument Finansowy na rzecz Środowiska
MERIKA	projekt MERIKA (Marine Energy Research Innovation and Knowledge Accelerator)
MSCA	działania „Maria Skłodowska-Curie” (Marie Skłodowska-Curie actions)
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
NCFE	instrument NCFE (Natural Capital Financing Financial instrument)
NCPs	krajowe punkty kontaktowe (National Contact Points)
NGO	organizacja pozarządowa (non-governmental organisation)
OLAF	Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (European Anti-fraud Office)
PA	umowa partnerstwa
PEACE	program UE na rzecz szerzenia idei pokoju i pojednania w Irlandii Północnej i regionie granicznym Irlandii (EU Programme for Peace and Reconciliation in Northern Ireland and the Border Region of Ireland)
PO	program operacyjny
PROW	program rozwoju obszarów wiejskich
R&D	badania i rozwój (research and development)
R&I	badania naukowe i innowacje (research and innovation)
TEN-T	transeuropejska sieć transportowa (Trans-European Transport Network)
TO	cel tematyczny (Thematic Objective)
UE	Unia Europejska
VET	kształcenie zawodowe i szkolenia (Vocational Education and Training)
WPR	wspólna polityka rolna
WWiI	wspólnota wiedzy i innowacji
ZIT	zintegrowane inwestycje terytorialne

Komisja Europejska

Wytyczne dla beneficjentów europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz innych instrumentów UE związanych z tymi funduszami

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej

2014 — 58 str. — 21,0 x 29,7 cm

ISBN 978-92-79-46074-6

doi:10.2776/041315

JAK ZAMAWIAĆ PUBLIKACJE UE

Publikacje bezpłatne:

- w księgarni EU Bookshop (<https://bookshop.europa.eu/pl/home/>);
- w przedstawicielstwa lub delegaturach Unii Europejskiej. Stosowne dane kontaktowe można uzyskać w Internecie (http://ec.europa.eu/index_pl.htm) lub wysyłając faks pod numer +352 2929-42758.

Publikacje płatne:

- w księgarni EU Bookshop (<https://bookshop.europa.eu/pl/home/>).

Płatne subskrypcje (np. roczniki *Dziennika Urzędowego UE* i zbioru orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej):

- za pośrednictwem jednego z dystrybutorów handlowych Urzędu Publikacji Unii Europejskiej (http://publications.europa.eu/others/agents/index_pl.htm).

ISBN 978-92-79-46074-6
doi:10.2776/041315

